

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
STUDIUM HUMANITNÍ VZDĚLANOSTI

DĚJINY EVANGELICKÉHO SBORU V HOŘÁTVI BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lukáš Kvíz

Vedoucí práce: prof. PhDr. Zdeněk R. Nešpor, Ph.D.

Praha 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. května 2020

Podpis autora:

Rád bych poděkoval vedoucímu své práce prof. PhDr. Zdeňku R. Nešporovi, PhD. za jeho odborné rady, doporučení a trpělivost a čas, který mi věnoval.

Současně děkuji faráři FS v Nymburce Kateřině Roskovcové za vstřícnost a pomoc při vzniku této práce a dále děkuji hořátevské presbyterce Marii Řezníčkové, která mi opakovaně umožňovala fyzický přístup k archivu a své pratetě Janě Kvízové, za cenné informace o životě a historii sboru.

Klíčová slova

modlitebna, evangelický sbor, protestantský patent, protestantismus, ČCE

Obsah

I.	Úvod	6
II.	Archiv ČCE v Hořátvi	7
III.	Dějinné pozadí	8
IV.	O Hořátvi	14
V.	Dějiny evangelického sboru v Hořátvi	16
V. 1.	Doba pronásledování v Hořátvi	16
V. 2.	Počátek sboru	18
V. 3.	Doba působení Ladislava Baky (1783-1820)	19
V. 4.	Modlitebna	21
V. 5.	Doba působení Jana Molnára (1820–1852)	23
V. 6.	Doba působení Jindřicha Augusta z Tardy (1853–1858)	25
V. 7.	Doba působení Heřmana z Tardy (1858-1867)	26
V. 8.	Doba působení Františka Viléma Kociána (1868-1910)	29
V. 9.	Doba působení Rudolfa Kaldy (1909-1919)	32
V. 10.	Doba působení Josefa Kostkana (1919–1952)	35
V. 11.	Doba působení Jaromíra Sklenáře (1953-1968)	39
V. 12.	Doba působení Lubomíra Linky (1969-1980)	43
V. 13.	Doba působení Vladimíra Taicha (1980-1990)	44
V. 14.	Administrátoři B. Matějka a P. Dvořáček	45
V. 15.	2000 – současnost	46
VI.	Závěr	47
VII.	Zdroje	53
VII. 1.	Literatura	53
VII. 2.	Internetové zdroje	54
VII. 3.	Archiv	55
VIII.	Přílohy	56

I. Úvod

Předmětem práce je historie evangelického sboru v Hořátvi. Podrobná historie sboru od jeho úplného počátku až do současnosti zatím popsána nebyla, nicméně Heřman z Tardy (čtvrtý duchovní sboru) na rozloučenou se sborem v roce 1868 sepsal ucelenější dějiny sboru s názvem *Historie sboru hořátevského*, proto se o jeho publikaci ve své práci často opírám. Další literární díla, která se dotýkají specificky historie hořátevského sboru jsou například *Počátky práce tolerančních sborů na Poděbradsku* od farářů Sklenáře a Souška nebo publikace *Z farského koutku*, jež mapuje vzpomínky Dr. Bedřicha Molnára z doby, kdy trávil na hořátevské faře dětství. Historii sboru jsem sepsal chronologicky od jeho počátku až do současnosti, považoval jsem však za nezbytné v úvodu nastínit také dějinné pozadí problematiky nekatolictví v době předtoleranční a zmínit se o době pronásledování tajných nekatolíků. Sepsané historie sborů jsou tradičně rozděleny dle působení farářů, faráři jsou ústředními osobami sboru, jejich působení tak můžeme považovat za časové milníky. Rozhodl jsem se tedy navázat na tuto tradici a kapitoly rozdělit dle dob působení farářů v Hořátvi.

Kromě zájmu o dějiny je hlavním důvodem vzniku práce také spjatost mé rodiny se sborem v Hořátvi a samotnou obcí Hořátev ve které žiji. Díky několikaleté genealogické práci mého otce na rodopisu víme, že rodina Kvízů v Hořátvi žije již několik staletí a měla také zastoupení v osobách spjatých s evangelickým sborem v Hořátvi, o kterém tato práce pojednává. Jedná se např. o kováře Donáta, který byl za své protestantské vyznání trestán, Donát sice není předkem po přímé linii, nicméně příbuzensky do rodu patřil. Příbuzní jsou však bratři Jan a Václav Kvízovi (bratři mého přímého předka), jež působili jako učitelé evangelické školy v Hořátvi v jejím naprostém počátku. Rodina Kvízů měla také velmi často zastoupení v presbyterstvu sboru, mj. i v úplně prvním presbyterstvu roku 1783, kdy druhým kurátorem byl zvolen Pavel Kvíz. Ve 30. letech 20. stol. byla zapisovatelkou schůzí SČEM v Hořátvi moje prababička Libuše Vokněřová. V neposlední řadě je třeba zmínit moji pratetu Janu Kvízovou, celoživotní členku hořátevského sboru a také bývalou účetní sboru.

II. Archiv ČCE v Hořátvi

Většina této práce je výsledkem mého archivního výzkumu v archivu sboru v Hořátvi, který se nachází na hořátevské faře. K archivu sboru jsem měl přístup díky laskavému svolení nymburské farářky Kateřiny Roskovcové.

Archiv samotný obsahuje cenné dokumenty od nejstarší doby, tedy zhruba od založení sboru až po konec minulého tisíciletí. V archivu je uloženo nepřehledné množství dokumentů, ty jsou většinou věcně roztríděny do krabic, knih nebo složek. Nejobjemnějšími položkami archivu jsou salární, účetní a matriční knihy, které jsem ke své práci využil jen velmi okrajově. Pro mojí práci byli nejdůležitější kroniky sboru, poznámky farářů a zápisy ze schůzí staršovstva, které však nejsou kompletní a za několik období chybí. K mému překvapení byli jednou z nejcennějších věcí pro mojí práci také dopisy a různá osobní korespondence (originály a přepisy) farářů nebo staršovstva, ze kterých jsem díky cenným informacím o životě sboru velmi často vycházel a které mi pomohly dotvořit mozaiku historie sboru. Dochovanou korespondenci jsem tak prošel prakticky celou.

Historicky nejstarší položkou v archivu je jednoznačně kronika sboru, která je umístěna v krabici a některé její nejstarší listiny jsou k jejich ochraně vloženy do obalů. Kronika obsahuje zápisky již do roku 1783 a jejím autorem je první duchovní Ladislav Baka.

Některé nejstarší texty nebo texty jež jsou nečitelné byly přepsány, jedná se např. o výpisky z kroniky, kterou vedl farář František Kocián, jelikož jeho originální rukopisy byly ve špatném stavu. Sborové kroniky farářů se často liší, někteří faráři obsáhle a pečlivě vedli kroniku a dělali rozsáhlé zápisky (např. Heřman z Tardy) a zápisky některých farářů jsou pouze kusé nebo v archivu úplně chybí. Moje práce tedy nejčastěji vycházela z kombinací tří zdrojů, které pro dané období byly nejvhodnější a informačně nejcennější, tzn. z rukopisů (kroniky a zápisy) farářů, protokolů schůzí staršovstva a z korespondence. Nicméně archiv obsahuje mnoho dalších listin a sbírek dokumentů jako jsou např.: povolávací listiny farářů, smlouvy a listiny týkající se sborových nemovitostí (pronájmy, opravy atd.), knihy patentů, seznamy členů, přístupy a odstupy, matriční doklady, pojišťovací dokumenty, zprávy o sboru, obsáhlé složky týkající se chodu církevních škol v Hořátvi a v Pískové Lhotě nebo účetní knihy. Studování hořátevského archivu bylo díky jeho objemnosti velmi časově náročné, prošel jsem ho však prakticky celý.

Inventární soupis archivních fondů reformovaného sboru v Hořátvi byl sepsán a zpracován v listopadu 1990. V současné době (květen, 2020) je archiv díky prodeji fary přestěhován.

III. Dějinné pozadí

Pro pochopení všech souvislostí, které se vážou k evangelickým sborům je nejdříve nutné podívat se do historie a ujasnit si některé pojmy a zasadit je do dějinného kontextu. Českou reformaci, tedy husitské reformační hnutí můžeme svými snahami o nápravu možno pokládat za jeden ze základních kamenů celoevropské reformace, které vtisklo českým zemím na dlouhá léta status „kacířské země“, která se snažila mj. vyvést své kacířství mimo své území dále do Evropy pomocí husitských vojsk. Tato započatá revoluce přinesla poměrně křehký náboženský smír mezi utrakvisty a katolíky (1485), který vydržel až do Bílé hory (1620), kdy v českých zemích po prohraném stavovském povstání začíná pod taktovkou Habsburků probíhat rekatolizace, která defacto proměnila náboženský vývoj v českých zemích. V 17. století můžeme sledovat díky násilné rekatolizaci vlnu náboženských migrací a uchýlování se intelektuálních elit do exilu. Tyto aspekty negativně působí na ekonomickou, náboženskou a demografickou situaci země.¹

O kontinuitě nekatolictví v době pobělohorské ale můžeme hovořit spíše na odlehlých místech na venkově, kde rekatolizace buď dolehla z různých důvodů velmi slabě, nebo nebyla vůbec dokončena. Doba náboženské svobody a české reformace tak zůstala v rodinách pouze jako vyprávění z dob minulých.²

Dobu pobělohorského „temna“ dobře charakterizuje tzv. Obnovené řízení zemské, kdy císař Ferdinand II. ustanovil katolické náboženství jako jedinou možnou víru v českých zemích. Nekatolíci mají na výběr mezi přijutím katolictví nebo nucenou migrací. Nové poměry tak charakterizuje pronásledování nekatolíků a jejich migrace nebo uchýlení se do ústraní, konfiskace majetku – zejména knih a velký počet nařízení namířených proti nekatolíkům. Všechna práva nabytá do té doby jsou tak zrušena a katolické náboženství získává absolutní a výhradní postavení.³ Represe vůči nekatolickému

¹ MELMUKOVÁ, Eva. Patent zvaný toleranční. 2., dopl. vyd. Neratovice: Verbum, 2013. Historicus. ISBN 978-80-903920-4-5, s. 15

² NEŠPOR, Zdeněk. Skryté semeno nevzklíčilo aneb polemika s radikálními tezemi o kontinuitě české reformace. *Studia comeniana et historica* 35. 2005, (73-74), ISSN 0323-2220, s. 239–252

³ MATĚJEK, František. Účinky Obnoveného zřízení zemského z roku 1628 na naše země. *Vlastivědný věstník moravský*. 1990, ISSN 0323-2581, s. 327-336

obyvatelstvu a snahy o naprosté potlačení reformačního smýšlení dobře ukazuje zápis faráře Heřmana z Tardy z jeho farářského působení v Hořátvi.⁴

„Zejména se pamatuje, co Karban kovář dříve v Hořátvi potom ve Zvěřínku a Donát z Hořátve za příčinou, že následkem sobě pobraných evangelických kněh v podezření evangelictví byli, podstoupiti museli. Donát jenž tehdy v č. 22 ostával měl knihy své za komínem skryté, tam mu je našli a vzavše je na obci spálili. Oba potom odvedeni byvše do Prahy, zde u vězení držáni byli (...) Donátovi jeden nad jiné hrubý misionář k němu přišedší, tak silně hlavou o stežeje dvěří tloukl, že mu krev z nosu a úst vystříkla.“

Toto nelidské zacházení ovšem nebylo výjimkou, podobných případů na Poděbradsku, kdy došlo k násilnému chování vůči nekatolíkům bylo více. Nebylo se čemu divit, protože podle Sklenáře a Souška⁵ byly obce Hořátev, Podmoky a Vrbice z poděbradského seniorátu z „kacířství“ nadmíru podezřelé.

V západní Evropě nová vlna filosofů a dalších intelektuálů přináší do společnosti moderní osvícenské ideály jako humanismus, občanskou rovnost, demokracii a náboženské svobody, které ruku v ruce s rozmachem vědních oborů jako fyzika, chemie a biologie, pomalu ale jistě rozbíjí staré náboženské struktury a absolutistické myšlení a vládnutí. V Habsburské monarchii jsou tyto moderní společenské trendy přejímány se zpožděním. Řada evropských intelektuálů a vzdělanců začíná objevovat orientální náboženství v různých formách a jako alternativu k zavedeným náboženstvím také rozvoj praktikované spirituality a mystiky.

Evangelický sbor v Hořátvi je sbor toleranční, což znamená, že za jeho vznik vděčíme jednomu z mnoha panovnických patentů, které střední Evropě pomalu vtiskne císař Josef II. Císař přistoupí k reformám zhruba rok po smrti své matky (za vlády Marie Terezie se o tajných nekatolících vědělo, ale pokud se neprojevovali veřejně, nebylo proti nim aktivně zasahováno, můžeme tedy mluvit o tiché toleranci⁶), která snahám o uvolnění náboženských poměrů nakloněna nebyla. Postupné uvolňování a legitimace menšin vyústí až v samotné vydání Tolerančního patentu 13. října 1781 v rámci josefínských reforem

⁴ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Vídeň, 1868, s. 7

⁵ SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 7

⁶ NEŠPOR, Zdeněk R. Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5, s. 12

osvícenského absolutismu. Rychtářům Poděbradska, kam Hořátev v té době správou patřila, dorazil toleranční patent dne 7. prosince 1781.⁷

Toleranční patent ve skutečnosti nepřinášel kýženou a dlouho očekávanou svobodu vyznání, státním náboženství totiž nadále zůstával římský katolicismus. Ona svoboda spočívala spíše v trpění nekatolíků z milosti panovníka, jelikož do této doby používané prostředky k naplnění jednotného státního vyznání selhaly. V žádném případě se tedy nejednalo o zrovnoprávnění církví. Nutno podotknout, že onen patent nesledoval v Rakousku pouze zájmy náboženské, ale také politicko-hospodářské. Rakousko potřebovalo na jedné straně zamezit náboženské migraci, kdy evangelíci masově odcházeli do zemí kde byl protestantismus tolerován a také se otevřít potencionálně nově příchozím pracovníkům a intelektuálům ze zahraničí.⁸

Toleranční patent byl pro nekatolíky jakousi základnou, na kterou se mohlo po kdysi silném reformačním hnutí znovu navázat a přináší evangelíkům po dlouhé době znovu právo na sebeurčení. Čeští nekatolíci tak mají na vybranou, přihlásit se k augšpurckému nebo helvétskému vyznání. V Hořátvi, stejně jako na celém Poděbradsku se nekatolíci většinou přihlásili k helvétskému vyznání.⁹ Přesto se v českých zemích k nově povoleným vyznáním přihlásilo zhruba osmdesát tisíc (2% obyvatelstva) věřících, naprostá většina obyvatelstva tak zůstává věrná katolicismu.¹⁰ Nicméně některé sbory však nebyly plně rozhodnuty, ke které konfesi se hlásit a rozhodnutí přišlo až po povolání prvního duchovního k jejich sboru.¹¹ Docházelo také i k odmítnutí prvního příchozího duchovního (případ Hořátve).

Samotný text císařského patentu je rozdělen do sedmi bodů. První bod, pravděpodobně ten nejdůležitější, vztyčuje podmínky, za jakých mohou nekatolíci poddaní vystavět svou modlitebnu. V místě (i několik hodin vzdáleném), kde má být modlitebna postavena, musí žít nejméně 100 rodin, které se přihlásí k evangelické církvi. Velmi důležitá je také část, která upravuje, jak má modlitebna vypadat. Nesmí totiž ani náznakem připomínat katolický kostel, proto je nařízeno, že modlitebna nesmí mít zvony,

⁷ SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 8

⁸ SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 7

⁹ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Vídeň, 1868, s. 9

¹⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. Náboženství v 19. století: nej církevnější století, nebo období zrodu českého ateismu? Praha: Scriptorium, 2010. ISBN 978-80-87271-22-3, s. 116-17

¹¹ NEŠPOR, Zdeněk R. Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5, s. 16

věž, žádné vnější sakrální znaky a ani veřejný vchod směřující do ulice. Nově zřízené evangelické církve dostávají právo soukromého vykonávání bohoslužby, což v praxi znamenalo, že katolíci neměli být ani vpuštěni ke kázání v evangelické modlitebně.¹² Dále první bod patentu povoluje veřejné pohřby a pohřby s průvodem. Rovněž povoluje evangelíkům výstavbu vlastních škol.

V druhém bodě pak patent povoluje povolat vlastní učitele, kteří však podléhají kontrole ve smyslu vyučovacího způsobu ze strany státního školního aparátu. Povoleno je také vydržování svého vlastního sborového duchovního, který má být demokraticky volen samotnými členy, zároveň však sborem placen. Čtvrtý bod upravuje štolové poplatky, ty se nadále budou platit katolickým farářům za veškeré liturgické úkony (křty, svatby, pohřby atd.). Pátý bod upravuje spravedlnost a soudnictví, nekatolíci budou nadále souzeni zemským úřadem, nyní však za přítomnosti evangelického duchovního. Šestý bod napravuje dříve zavedený systém náboženské výchovy ve smíšených manželstvích. Poslední bod upravuje právní postavení nekatolíků; kupní, měšťanská, akademická nebo civilní práva.

Nicméně katolická církev byla nadále v mnoha všedních ohledech nadřazena nekatolickým církvím. Jedná se například o matriční praxi, matrika byla totiž výhradně vedena na katolických farách, kam evangelíci tak byli nuceni docházet. Obdobná byla i praxe, kdy evangeličtí duchovní měli povinnost oznamovat katolickým zástupcům události jako např. pohřby, svatby nebo křty. Všechny tyto úkony byly zpoplatněny a odváděny katolickým duchovním (tzv. štolové poplatky).¹³ Tyto aspekty jen potvrzují, že státní aparát v čele s císařem nadále prosazoval jako státní náboženství římské katolictví.

Jak ale vypadalo samotné přestoupení jedinců od katolické církve k jedné z dvou nových církví? Jeden rok po vyhlášení, tedy v roce 1782 bylo nařízeno, že pokud se nekatolíci rozhodli k přestoupení k nové církvi, museli nejdříve svůj záměr oznámit na katolické faře a obhájit si svůj záměr před komisí. Rok poté bylo zavedeno tzv. šestinedělní cvičení, pouze po úspěšném absolvování tohoto cvičení se mohli nekatolíci přihlásit k vlastní nové církvi.

Ve 20. letech 19. století roste ve společnosti raketově gramotnost a celková vzdělanost obyvatel, vytvářejí se zájmové organizace, šíří se očkování a roste vliv a rozšíření tisku. Proměnou prochází i instituce rodiny, roste počet nemanželských dětí a

¹² BEDNÁŘ, František a Ferdinand HREJSA. Toleranční patent: jeho vznik a význam. Praha: Knihovna Svazu národního osvobození, 1931. Knihovna Svazu národního osvobození, s. 6

¹³ BEDNÁŘ, František a Ferdinand HREJSA. Toleranční patent: jeho vznik a význam. Praha: Knihovna Svazu národního osvobození, 1931. Knihovna Svazu národního osvobození, s. 7

mezikonfesních sňatků. Všechny tyto okolnosti mají nepřímý vliv na roli náboženství ve společnosti, lidé si pomalu začínají uvědomovat, že víra nemusí být vždy odpovědí na řešení jejich problémů.

Změny nastávají až po roce 1848, kdy se celá Evropa otřásá vlnami občansko-sociálních a národních revolucí. Z části byly vyslyšeny některé představy revolucionářů, po kterých volal například K. H. Borovský. Tisk začíná psát o nutné demokratizaci a reformě církve a také o zrovnoprávnění církví. V rámci rostoucího nacionalismu v evropských společnostech, je církev u nás také kritizována za svůj „protičeský“ ráz a „proněmecké“ postoje. Vede se kulturní boj proti římskokatolické církvi a ta je také kritizována za svoje historické chyby. Antikatolicismus a najití pravé moderní osobní víry je tak jeden z projevů, jak se přihlásit k „češství“. ¹⁴

V roce 1849 dochází i k pozměnění nebo zrušení diskriminačních zákonů, kterými se upravovala šestinedělní cvičení, poplatky nebo mezikonfesní svatby. Jsou odstraněny překážky, které nekatolíkům znepríjemňovaly život a překážely v plném rozkvětu na úkor církve katolické. Je garantováno svobodné přestoupení z církve do církve, zrušeny jsou některé poplatky odváděné katolickým kněžím včetně štolových poplatků. Evangelickým sborům je povoleno vedení matrik. Všechny tyto úpravy jsou součástí tzv. Protestantského provizoria (1849). Současně však prohraná revoluce má za následek novou formu vlády v Rakouském císařství; neoabsolutismus. Druhá polovina 19. století již pak přináší téměř plné svobody a samosprávu evangelickým církvím, které se tak mohou konečně volně šířit, legálně jsou pak tyto svobody stvrzeny Protestantským patentem (1861). Jedná se o defacto zrovnoprávnění vyznání s katolicismem.

V druhé polovině 19. století je populární tzv. přestupové hnutí (označováno jako Los von Rom — Pryč od Říma). Věřící dlouhodobě nespokojeni s katolicismem nebo věřící, kteří jsou zasaženi úsilím evangelických církví přitáhnout na svoji stranu nové členy, vystupují z římskokatolické církve a stávají se členy evangelických církví. Většinou můžeme u přestoupivších členů sledovat i nacionální zájmy, jelikož „němectví“ bylo tradičně spojováno s luterskou konfesí a „češství“ zase historicky s husitstvím a českobratrstvím. ¹⁵ Evangelické církve se pomalu rozšiřují díky několika aspektům: urbanizačnímu trendu, přestupovému hnutí, podpoře zahraničních misionářů nebo např. rostoucímu nacionalismu. Vznikají nové sbory a roste počet členů. Ničeméně právě díky

¹⁴ NEŠPOR, Zdeněk R. Náboženství v 19. století: nej církevnější století, nebo období zrodu českého ateismu? Praha: Scriptorium, 2010. ISBN 978-80-87271-22-3, s. 11

¹⁵ NEŠPOR, Zdeněk R. Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5, s. 9

nacionalismu se pomalu začínají projevovat rozdíly a nesváry mezi církví německou a českou, které jsou nadřazeny i konfesní příslušnosti.¹⁶ Došlo také k zrovnoprávnění do té doby pouze tolerovaných církví, Židů, pravoslavných a později také dochází k uznání starokatolíků a Jednoty bratrské.¹⁷

Dalším přerodovým datem pro evangelické církve je rok 1918, který přináší konec První světové války a rozpad Habsburské monarchie. V prosinci téhož roku je na generálním sněmu odsouhlaseno sjednocení pod hlavičku Českobratrské církve evangelické (dále jen ČCE), která se explicitně hlásí k historii českého reformačního hnutí a snaží se v nově vzniklém demokratickém státě vybudovat sociální a svobodnou demokratickou církev. Snaha navázat na odkaz a ideály „otců“ v husitském reformačním hnutí a Jednoty bratrské je jasně deklarována, stejně jako samotná historická a duchovní souvislost s českými reformačními pokusy.¹⁸ Německá evangelická církev ke sjednocení není přizvána. Vznikem Československa vrcholí již v 19. století započaté nacionální uvědomění Čechů a Němců a církve (nezávisle na jejich vyznání) se stále více oddělují jazykově na české a německé.¹⁹ Během prvních let samostatného státu katolickou církev opustí na milion lidí,²⁰ většinové české obyvatelstvo vítá vznik státu a s tím spojenou náboženskou reorganizaci.

Sbor v Hořátvi není samozřejmě výjimkou a rovněž vstupuje do ČCE, ve které zůstane až do jeho proměny v kazatelskou stanici v roce 2000. Ve svobodném Československu není ČCE nijak omezována a nic jí tedy nebrání v rozkvětu, a tak se nově etablovaná církev může plně rozvíjet a rapidně roste počet jejích členů. Od roku 1918 až do období Protektorátu vzrostla členská základna z 250 000 členů (1918) na 325 000 (1938).²¹ Do nově nabyté nezávislosti si dále Československo nese svůj odmítavý postoj ke katolické církvi, v úvahách se objevují i snahy o odluku státu a církve, k níž však nakonec nedojde.²² Nově vzniklá ČCE se rovněž omezeně etabluje na východním Slovensku a na připojené Podkarpatské Rusy. V roce 1919 je také založena Husova československá

¹⁶ Tamtéž, s. 20

¹⁷ NEŠPOR, Zdeněk R. Náboženství v 19. století: nej církevnější století, nebo období zrodu českého ateismu? Praha: Scriptorium, 2010. ISBN 978-80-87271-22-3, s. 10

¹⁸ Vyhláška min. školství a národní osvěty: O novém zřízení českobratrské církve evangelické v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Sbírká zákonů a nařízení státu československého. 1922, ročník 1922, číslo 64

¹⁹ NEŠPOR, Zdeněk R. Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5, s. 8

²⁰ Tamtéž, s. 23

²¹ Od vzniku církve. Českobratrská církev evangelická [online]. [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: <https://www.e-cirkev.cz/rubrika/796-kdo-jsme-Historie-Od-vzniku-cirkve/index.htm>

²² NEŠPOR, Zdeněk R. Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5, s. 25

evangelická bohoslovecká fakulta, čeští nekatolíci tak konečně mohou studovat v domácím prostředí a nemusí se náboženskému vzdělání učit v zahraničí.²³

Po záboru pohraničí nacistickým Německem a následné okupaci dochází k reorganizaci ČCE, tentokrát z toho důvodu, že některé sbory patřily nově geograficky mimo správu ČCE. V době Protektorátu se mnoho farářů a členů ČCE v jisté míře zapojuje do odboje a boje proti nacistické nadvládě, navazujíc tak na humanitní a demokratické ideály zaniklé první republiky. Po druhé světové válce díky dekretu o vyhnání Němců a následnému zákazu působení (1948), případně mnoho majetku Německé evangelické církve do rukou ČCE, která se po válce dále rozrůstá.

V následující diktatuře, tentokrát komunistické, nastává přímý rozpor mezi mocenskou — státní ideologií a křesťanskou vírou (a náboženskou vírou celkově). Komunismus pronásleduje jak jednotlivce (případ hořátevského faráře Sklenáře), tak církve jako samotný celek. Odpor komunistického režimu je zpočátku sice namířen zejména proti katolické církvi, nicméně později míří i na dvě největší české nekatolické církve: ČCE a CČS (Církev československá husitská). Zhruba v období normalizace začínají značně klesat počty členů církví, pokles členů je zapříčiněn několika faktory, ale o tom více v závěru práce.

Po revoluci roku 1989 se ČCE, stejně tak jako většinová část společnosti, hlásí k humanitním ideálům a tradici meziválečného Československa a jejího demokratického uspořádání. Církve se mohou i přes pokračující trend poklesu věřících znovu svobodně rozvíjet a volně působit. V roce 2018 čítá ČCE 69 715 členů, 251 farních sborů, 215 kazatelů a 20 pastoračních pracovníků a je rozdělena do 14 seniorátů.²⁴

IV. O Hořátvi

Obec Hořátev se nachází v Polabí ve Středočeském kraji, zhruba 4 km jižně od Nymburka. Právě tento region měl v dobách tolerance jeden z největších počtů nově vzniklých evangelických sborů.²⁵ Na první pohled krajina Polabí nenabízela nejlepší útočiště tajným nekatolíkům v době jejich pronásledování (díky absenci hlubokých lesů nebo hor a kopců). Na druhou stranu Polabská nížina, díky neprostupné síti bažin a močálů

²³ Tamtéž, s. 25

²⁴ Současnost: Církev dnes. Českobratrská církev evangelická [online]. [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.e-cirkev.cz/rubrika/798-kdo-jsme-Soucasnost-Cirkev-dnes/index.htm>

²⁵ SOUŠEK, Zdeněk. *Toleranční sborník: Tolerance v Polabí*. Praha: Kalich, 1984, s. 104

do kterých se člověk neznalý terénu nevydal, život tajných nekatolíků v omezené míře umožňovala. Na malé odlehlé vesnice s propojenými evangelickými rodinami, které držely při sobě, tak rekatolizace nedolehla plnou mírou. Polabí se také stávalo cílem zahraničních misionářů, kteří podporovali činnost nekatolíků.

Obec byla založena 1384, nicméně místo kde se nachází, bylo nepochybně osídleno již dříve, soudě na základě archeologických nálezů.²⁶ Obec je tak s největší pravděpodobností složena ze dvou sídel, jedné, té starší, kde byly odkryty archeologické nálezy a druhá, novější, byla osídlena a spojena s částí starší. Nově osidlovaná místa (s největší pravděpodobností se jednalo o vymýcené lesy nebo vysušené mokřady a bažiny) často nesla jména prvních osadníků, odtud pochází název obce. V zemských deskách²⁷ můžeme najít poznámku, která do Nymburka ohlašuje smrt dcery jistého Václava s příjmením Horzap. Je tedy téměř jisté, odkud pochází název obce. V roce 1397 v ordinančních knihách již nalézáme jméno Horzatew, stejně tak v roce 1553 v poděbradském urbáři. Berní rula z roku 1654 eviduje jméno Horžatev a od roku 1854 pak Hořátev a současný název Hořátev evidujeme od roku 1893.²⁸

O obci v době husitské mnoho nevíme, snad jen, že některé statky byly zničeny během války. Husitské hnutí a reformace jsou ale pro obec nadmíru důležité aspekty, které jsou reflektovány i ve znaku a vlajce obce: červený husitský kalich na červenobílém pozadí. Můžeme předpokládat, že reformační myšlení se u obyvatel Hořátve začne v dobách husitských silně zakořeňovat, jelikož v době pobělohorské je obec zkoušena misiemi a žilo zde mnoho tajných nekatolíků. Od roku 1553, se již o obci dovídáme z dochovaných archiválií blízkého města Nymburka, ke kterému také právně patřila. Do té doby obec patřila pravděpodobně soukromým pánům. Hořátev se po vzpouře Nymburka proti císaři Ferdinandovi dostává pod správu poděbradského panství. Panství bylo rozděleno roku 1547 do deseti rychet, Hořátev byla v jedné rychtě spolu s obcemi Hradiško, Zvěřínek, Chvalovice a Písty.

Obec naštěstí neutrpěla za 30. leté války takové škody jako např. blízké město Nymburk, které bylo prakticky naprosto zdecimováno. Hrůzy a opakované série tragédií, které v té době pustošily české země se ale obci i přesto, že Hořátev neležela na důležitých trasách, úplně nevyhnuly. V roce 1631, po vpádu Saské armády do Čech byla v obci

²⁶ Archeologický výzkum v Hořátvi 1899. HELICH, Jan. Ves Hořátev: Dějepisná studie.

²⁷ FRIEDRICH, Gustav. Archiv český čili Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích: První kniha provolací desk dvorských z let 1380-1394, svazek 31. Praha: Domestikální fond český vydávaný komisí k tomu zřízenou při Král. čs. spo. nauk, 1921, str. 49

²⁸ HELICH, Jan. Ves Hořátev: Dějepisná studie

vypálena krčma a zanikl pivovar. V roce 1639 byla obec vydrancována, nicméně Hořátev se vyhnula fatálnímu osudu, který postihl mnohé české obce.²⁹

Důsledek války však zasáhne obec jinou měrou, díky násilné rekatolizaci se mnoho obyvatel stane obyvateli druhé kategorie a někteří jsou i vystaveni fyzickému násilí a útlaku z náboženských důvodů, jako jsme to například mohli sledovat u výše uvedeného hořátevského kováře Donáta. Misionáři v obci pátrali po bludařských knihách, které pálili, vyslýchali obyvatele a udělovali tresty, to vše k potření jakéhokoli reformačního myšlení.

Je nepochybné, že si obec v době předtoleranční a době toleranční vypěstovala na Poděbradsku renomé jako obce s vysokým počtem „kacířů“ a obce, která je většinou protestantsky laděna, jelikož se po vydání tolerančního patentu k evangelické víře přihlásily všechny rodiny, kromě dvou.

Hořátev, tak jako mnoho obcí na Poděbradsku, neměla vlastní katolický kostel. Obec tak byla dlouhá léta přifařena k pár kilometrů vzdálené obci Kovanice, kde byl i hřbitov pro obyvatele Hořátve, až do doby založení evangelického hřbitova na vsi. O židovském obyvatelstvu v obci není mnoho záznamů, snad jen, že se několik židovských rodin pokoušelo ve vsi usadit, ale nedařilo sem jim dobře a brzo se zase odstěhovaly.³⁰ Velká židovská komunita žila v nedalekém Nymburce, a právě v Kovanicích, kde působila náboženská židovská obec a kde je dodnes dobře zachovaný židovský hřbitov.

K obci patřil dlouhou dobu také mlýn Kopaník mezi Hořátví a Zvěřínkem. Mlýn byl po dlouhých sporech s městem Nymburk vystavěn roku 1754 a až do roku 1927 sloužil obcím Hořátví a Zvěřínku.

Roku 1755 byly v obci misie za účasti jesuity Antonína Koniáše, Jana Keglera, Jana Groha a Jana Gabriela.³¹

V. Dějiny evangelického sboru v Hořátví

V. 1. Doba pronásledování v Hořátví

Poděbradské panství bylo v době před vydáním tolerančního patentu cílem misí a soustředění katolických zástupců a s velkou pravděpodobností také cílem zahraničních

²⁹ Místopis okresu Nymburského. KOŽÍŠEK, Karel. Poděbradsko: Obraz minulosti i přítomnosti, díl III., Nymburk: Josef Strachota, Nymburk, 1912, s. 140

³⁰ Tamtéž, s. 137

³¹ Tamtéž, s. 146

evangelíků, kteří tajně prováděli v českých zemích misijní činnost. Katoličtí misionáři hledali v českých zemích skupiny tajných nekatolíků a snažili se jejich zakázanou činnost potírat. Misionáři hledali poschovávané „kacířské“ knihy z dob náboženské svobody, které následně pálili. Majitelé těchto knih čelili vyšetřování a byli obviňováni ze zločinu kacířství, mezi tresty mj. patřilo zabavení majetku, žalář nebo dokonce fyzické násilí.

Jak píše Sklenář, Hořátev byla nadmíru spojená s kacířstvím,³² dokazují to osudy několika místních obyvatel, které byli zdokumentovány. Případ hořátevského kováře Donáta, je už výše zmíněn a je i širěji znám, Melmuková jej ve své knize³³ označila dokonce jako „čítankový příklad.“ Donátův osobní spor s katolickou církví však nekončí pouze uvězněním, po vydání patentu se do Hořátve dostavila přestupová komise, která se často snažila mnoho lidí od přestupu odradit a svá rozhodnutí přehodnotit. Donát svůj záměr před knězem obhajoval tím, že mu Písmo káže přestup k evangelické církvi a na knězovu otázku, jak to, že tak rozumí Písmu odpověděl *„Ovšem, že rozumím, račte se přesvědčiti (ukázal mu jizvy na hlavě), to mi učinil ten misionář, jenž tenkrát ke mně přišed, hlavou mi o futra dveří tloukl, až mi krev z nosu a z huby vystříkla, a to bylo – pro písmo.“*³⁴

Dalším zdokumentovaným je hořátevský kovář Karban. Ten (spolu se sedlákem J. Holanem z Bobnic a mlynářem Prokopem Myškou) poslal prý pruskému králi psaní, zda by u něj on a dalších 1000 českých tajných evangelíků nenašlo náboženské zastání a nemohli se do Pruska odstěhovat. Emigrační proudy z Poděbradska směřovaly hlavně do pruského Slezska, kde vyrostla dokonce obec s českým jménem Poděbrady (Gościęcice v současnosti).³⁵ Odpověď prý byla kladná. Karban posléze žádal ve Vídni o povolení k vystěhování, odpovědí mu však byla návštěva komise u něj doma, která mu zabavila kacířské knihy a odvedla ho do žaláře do Nového Bydžova a poté do Prahy, kde strávil skoro dva roky. Po výsleších vyzradil jména spoluiniciátorů dopisu, kteří byli také zatčeni.³⁶

³² SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 5

³³ MELMUKOVÁ, Eva. Patent zvaný toleranční. 2., dopl. vyd. Neratovice: Verbum, 2013. Historicus. ISBN 978-80-903920-4-5, s. 91

³⁴ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868, s. 10

³⁵ MELMUKOVÁ, Eva. Patent zvaný toleranční. 2., dopl. vyd. Neratovice: Verbum, 2013. Historicus. ISBN 978-80-903920-4-5, s. 79

³⁶ SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 7

Úsměvná se může zdát příhoda, kterou popisuje Heřman z Tardy.³⁷ Kubíčková z Hořátve spatřila přicházejícího misionáře zrovna ve chvíli, kdy si četla v bibli a rychle knihu vyměnila za jinou. Misionářem za horlivé čtení byla ještě pochválena.

I po vydání patentu však státní aparát v žádném případě nestál o to, aby byla evangelická víra šířena a aby k nově povoleným vyznáním přestupovali další věřící. Ti, kteří se rozhodli vystoupit z katolické církve byli zastrašováni od dalšího šíření svého přesvědčení. To dokazuje případ Anny Hudcové z Hořátve, která se tak jako celý hořáteveský sbor, rovněž hlásila k helvétské konfesi. Anně Hudcové, již dva měsíce poté co se patent dostal do rukou poděbradských rychtářů, bylo explicitě zakázáno šířit víru a „*tupiti*“ tak svým rouháním sousedy nebo svoji rodinu, jinak jí hrozí potrestání.³⁸

Na poděbradském panství však nalzáme v některých případech i daleko horší případy zacházení s tajnými nekatolíky.³⁹ Touha tajných evangelíků svobodně vyznávat svoji víru tak v této době silně narážela na svazek rakouského aparátu s katolickou církví a mnoho českých tajných nekatolíků bylo nuceno svoji víru dlouhá léta tajit.

V. 2. Počátek sboru

Na Poděbradsku vyšel v platnost patent 7. prosince 1781. Na počátku nového roku se podle Bašuse⁴⁰ hořáteveští spolu s dalšími evangelíky z Chválovic a Zvěřinku spontánně a bez toho, aby měli úplně jasnou představu rozdílů mezi oběma povolenými konfesemi, vypravili do Poděbrad a přihlásili se k augsburské církvi. Nicméně prvotní záměr zřejmě mohl být takový, že se hořáteveští původně chtěli přihlásit k Jednotě bratrské a navázat tak na starou tradici, jak zmiňuje Tardy,⁴¹ nicméně tento záměr je těžce doložitelný. Teprve poté co se dostavila 2. dubna 1782 přestupová komise složená z kněží z Poděbrad, Sadské a Skramníků,⁴² která vysvětlovala rozdíl mezi konfesemi a poté co se mezi tajnými

³⁷ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořáteveského od jeho založení až do léta Páně 1868, s. 8

³⁸ Tamtéž, s. 11

³⁹ Melmuková ve své knize popisuje počínání misionářů na Poděbradsku. U Daneše z Opolan byla po udání sousedů objevena bible svatá. Byl přivázán za koně a odveden, poté byl násilím vláčen do Poděbradského žaláře, kde zemřel. MELMUKOVÁ, Eva. Patent zvaný toleranční. 2., dopl. vyd. Neratovice: Verbum, 2013. *Historicus*. ISBN 978-80-903920-4-5, s. 89-90

⁴⁰ BAŠUS, Bedřich. Toleranční sborník: Luterství a kalvínské v Polabí v době toleranční. Praha: Kalich, 1984, s. 111

⁴¹ Z TARDY, Heřman a J. JANATA. Památka roku slavnostního 1863, tisícileté památky obrácení národu českého na Moravě, Slovensku a v Čechách skrze Cyrila a Metoděje na křesťanství. Praha, 1864, s. 146

⁴² Tamtéž, s. 178

nekatolíky v regionu roznesli různé informace, např., že konfese kalvínská je charakterem bližší starému – bratrskému vyznání, přijali tuto konfesi.⁴³

Nově nabytá relativní náboženská svoboda byla v Hořátvi, tak jako v jiných obcích, přijímána s obrovským nadšením a radostí. Vydání patentu v Hořátvi provázal tanec, zpěv, objímání a slzy dojetí.⁴⁴ Samotné založení sboru nelze přesně datovat, můžeme se ale domnívat, že byl založen v první polovině roku 1782.

Počátky sboru byly pomalé a náročné, evangelíci neměli pevně vybudované zázemí a nebyli nijak zvlášť organizováni. Museli se konsolidovat a převzít odpovědnost v nelehkých úkolech a výzvách, které nyní před sborem ležely a které doprovázely počátky všech nových sborů. Hořátevští evangelíci se už nemuseli skrývat, a tak bylo rozhodnuto, že se sbor bude dočasně scházet a vykonávat bohoslužby ve stodole u rodiny Kubíčků, kde sbor strávil první léta. K hořátevskému sboru náleželo 16 vesnic (Hořátev, Podlabec, Kluk, Zvěřínec, Chválovice s později zaniklou osadou Neujahrdorf, Písty, Hradiško, Sadská spolu s Eichelburkem, Kovanice, Třebestovice a čtyři Lhoty; Vrbová, Kostelní, Písková a Přední.

První úkolem sboru bylo povolání duchovního. Příchozí pastoři byli většinou z Uher a naráželi tak na velkou jazykovou bariéru (kromě těch ze Slovenské části Uher). Kýžený kazatel přišel do obce roku 1783, hořátevští ovšem prakticky ihned kazatele po jeho příchodu vyhnali a nenechali ho ani provést úvodní kázání. Měli ho totiž za tajného jezuitu, soudě dle jeho bílé alby v zavazadle a jeho krucifixu a svícnu.⁴⁵

V. 3. Doba působení Ladislava Baky (1783-1820)

Po předchozím nezdaru s povoláním duchovního se hořátevští obrátili s žádostí o pomoc do Vídně a skrze prvního superintendenta české církve helvétského vyznání Ference Kovácse přijali za prvního kazatele Ladislava Baku (László Baka). Baka pocházel z východního Maďarska, narodil se roku 1754 a byl jeden z šesti povolaných kazatelů na Poděbradsku. Patřil k prvním vlnám reformovaných kazatelů, kteří směřovali do českých zemí vykonávat duchovní službu. Do Hořátve dorazil dne 30. června 1783 a oficiálního

⁴³ CHLÁDKOVÁ, Věra, Jiří SKOŘEPA a Vladimír TAICH. 200 let tolerančního chrámu v Hořátvi: 1792-1992: z dějin hořátevského chrámu Páně. Praha: Kalich, 1992. ISBN 80-7072-984-8, s. 9

⁴⁴ PRESBYTERSTVO SBORU. Stoletá památka: Posvěcení evang. ref. chrámu páně v Hořátvi. Pardubice, 1893, s. 11

⁴⁵ BAŠUS, Bedřich. Toleranční sborník: Luterství a kalvínství v Polabí v době toleranční. Praha: Kalich, 1984, s. 109

potvrzení o povolení vykonávat svoji práci se mu dostalo 14. října 1783.⁴⁶ Pod Bakovým vedením se hořátevský sbor ustálil. Pod jeho správou vyrostla také modlitebna, škola, fara i hřbitov, vyvedl tak sbor z jeho úplných začátků. Baka byl ubytován v č. 10 a byl mu vyměřen plat 300 zl. ve stříbře.⁴⁷

Práce maďarských kazatelů byla nezáviděníhodná, přicházeli do nového prostředí, museli se učit jazyk, neměli zbudovaného zázemí a ani žádné vyučovací pomůcky a v neposlední řadě čelili velké chudobě sborů. Nutno zmínit, že i část lidí, která se odhlásila z římskokatolické církve činila tak pravděpodobně z odporu a nesnášenlivosti s katolictvím než z evangelického přesvědčení. Někteří tedy měli pouze kusou představu o tom, co jejich nově nabytá víra obnáší. To se také odráželo v přístupu jednotlivých sborů a jeho chování k nově příchozím kazatelům, nicméně Baka v Hořátvi, jak píše Soušek,⁴⁸ přišel do poměrně příjemného prostředí na rozdíl od ostatních farářů seniorátu. O vlídnosti hořátevských může svědčit to, že Baka sloužil ve sboru dlouhých 37 let a nepřestal se věnovat naplno svému úřadu faráře přesto, že zastával funkci pražského seniora, a dokonce vysokého úřadu českého superintendenta v posledních deseti letech svého života. Baka byl neobyčejně mohutné postavy a oplýval velkou fyzickou silou a na tváři měl dlouhou jizvu,⁴⁹ nicméně i přes surový vzhled byl jemný a měl uhlazené chování, jak svědčí zápisy Heřmana z Tardy a nejstarší sborová kronika.

Sbor v roce 1783 ustanovil své staršovstvo, které mělo 36 členů⁵⁰ a byli v něm zástupci ze všech přiřazených obcí. Sbor tak dohromady na svém začátku čítal 242⁵¹ rodin (jmenný seznam členů sboru z roku 1782 se v archivu dochoval), přičemž v Hořátvi byl počet rodin největší a to 49. Sbor tak splňoval podmínku uloženou patentem o nutnosti 100 rodin k vystavění vlastní modlitebny a školy. Finanční situace sboru nebyla dobrá, sbor byl totiž mj. zatěžkán finančními výdaji na štolové poplatky, které se stále odváděly katolické

⁴⁶ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868, s. 13

⁴⁷ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868, s. 13

⁴⁸ SOUŠEK, Zdeněk. Toleranční sborník: Tolerance v Polabí. Praha: Kalich, 1984, s. 107

⁴⁹ Baka prý ještě doma při studiu v Debrecínu spolu s dvěma kamarády krotil zuřivého býka, který se za nimi hnál, býk Bakovi rohem roztrhl obličej, odtud jizva od spánku až pod spodní čelist. O jeho fyzické síle přináší Tardy strohé zmínky: „*Drvoštěpům v Hořátvi zařal do špalku sekeru tak mocně, že ji vytesati museli. Vůz s obilím uvázl za jeden pilíř u vrat; on ho zadu popadnul, postavil do prostředku vrat. – Dva vozkové přijedši s mlýnskými kameny do Hořátve všedše do hospody, ustrnuli se nad tím, když vyšedše žernovy na zemi vidí. Kdo to učinil? Milý Baka si ten žert tropil. Vida je v takových nesnážích přistoupil a sám je zas na vozy položil*” Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Vídeň, 1868, s. 15.

⁵⁰ Největší počet zástupců měla Hořátev a to 8. Prvním kurátorem byl Matěj Kubíček a druhým Pavel Kvíz.

⁵¹ Na celém Poděbradsku bylo zhruba 3000 lidí, kteří se hlásili k novým církvím. SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na Poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 10

církvi. Hořátevský sbor se odhodlal k troufalému kroku, a to k napsání žádosti adresované samotnému císaři a o uvolnění těchto poplatků, které ztěžovaly sboru život. S žádostí sbor neuspěl.⁵²

V roce 1784 zaslalo 5 poděbradských sborů žádost o povolení k výstavbě a finanční pomoci k vystavění modliteben krajskému úřadu v Bydžově. Odpovědí bylo povolení ke stavbě pouze dvou sborům: velenickému a hořátevskému. Sborům bylo přislíbeno zaplacení poloviny nákladů. Nicméně sbor velimský si mezitím v Poděbradech zajistil povolení pro jejich chrám, stavba modlitebny v Hořátvi byla díky tomu odložena.⁵³

Stodola, kde se sbor scházel hrubě nevyhovovala prostředím ani kapacitně. V roce 1786 tedy sbor požádal o stavbu fary a školy, v obou případech bylo vyhověno. Fara byla dřevěná a dokončena byla koncem téhož roku. Původní stavení se nacházelo v sousedství fary současné a v bezprostřední blízkosti místa, kde roku 1792 vyrostla modlitebna.

Dostavěna byla rovněž škola a jejím prvním učitelem byl Jan Zajíc a druhým byl Jan Kvíz. V této době byl založen i hřbitov, evangelíci byli do vzniku hřbitova pohřbíváni za vsí směrem na Kovanice.⁵⁴

V. 4. Modlitebna

*Hořátevský kostelíčku náš,
drahou vzácnou památku ty máš,
tři kalichy na tvé bráně stojí,
mluví k srdci tichou řečí svojí.⁵⁵*

Povolení ke stavbě se sboru dostalo roku 1791. Na rozdíl od katolických kostelů, jejichž výstavba byla hrazena církví nebo vrchností, museli evangelíci plně hradit náklady ze svého a podílel téměř každý, kdo mohl. Výstavbě modlitebny v Hořátvi výrazně pomohl výše zmiňovaný mlýn Kopaník, tehdejší majitel Dlask nechal ze své půdy těžit kámen, který byl použit při stavbě. Dokončena byla roku 1792 a později téhož roku byla otevřena za účasti helvétského superintendenta Samuela Szütse a bylo zde předneseno kázání Mojžíše

⁵² SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 15

⁵³ SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958, s. 16

⁵⁴ Místopis okresu Nymburského. KOŽÍŠEK, Karel. Poděbradsko: Obraz minulosti i přítomnosti, díl III., Nymburk: Josef Strachota, Nymburk, 1912, s. 137

⁵⁵ První strofa z básně rodáka Bedřicha Molnára (nejmladšího potomka třetího faráře Jana Molnára), která byla přednesena duchovním Kaldou v modlitebně při 125. výročí vysvěcení kostela).

z Tardy (faráře v Libici n. Cidlinou). Modlitebny musely vyhovovat státním nařízením o evangelických chrámech, tzn., že hořátevská modlitebna nesměla připomínat katolický kostel.

Modlitebna je klasicistní stavba pozdně barokního charakteru. Budova je jednodílná a má obdélníkový půdorys se štítem na východním průčelí, dokáže pojmut 300 lidí.

Modlitebna nemá věž ani zvon. Původní vchod byl situován jižním směrem od středu obce a v roce 1811, kdy probíhala menší oprava a několik dalších úprav, byla ke vchodu dostavěna empirická předsíň, která nese letopočet 1782. Okna jsou bez jakýchkoli výzdob a jsou na vrchu půlkruhově zaklenutá.

Naproti vstupu, jako u většiny tolerančních modliteben helvétského vyznání stojí kazatelna a stůl Páně. Liturgické vybavení bylo dle helvétské tradice a bylo prosté. Po vydání Protestantského patentu (1861) se uvažovalo o přístavbě věže a absidy, to vše v rámci plánované rekonstrukce a modernizace,⁵⁶ nicméně z těchto plánů sešlo, pouze se v průběhu 19. století proboural vchod na východní straně. V roce 1874 byly pořízeny varhany.

Jak píše Nešpor,⁵⁷ i přes poměrnou bohatost členů, nedejde k zásadním přestavbám a úpravám budovy. Na druhou stranu se díky tomuto faktu můžeme v současné době těšit z jedinečné historické nezměněné podoby hořátevského chrámu, který si udržel strohý protestantský charakter. Originální je také interiér, dochovaly se lavice, kazatelna, stůl Páně, varhany nebo dřevěné vchodové dveře. Modlitebna je chráněnou kulturní památkou od roku 1958. Od posvěcení modlitebny hořátevští evangelíci užívají svůj chrám až na výjimky (v nedávné době oprav většího rozsahu) bez mála 230 let.

Hořátevští evangelíci byli také zdaleka nejbohatšími ze všech 16 přifařených obcí, dokazuje to archivní dokument z roku 1800.⁵⁸ Hořátev měla 14 sedláků, což je o mnoho více než průměrný počet sedláků v ostatních vsích. Pro porovnání: Hořátev 14 sedláků, 8 chalupníků, 7 baráčníků, 14 podruhů a 7 dalších specifických profesí (např. mlynář a učitel). Celkem ve sboru (včetně Hořátve): 41 sedláků, 67 chalupníků, 33 baráčníků, 50 podruhů, 48 blíže neurčených a 22 dalších (mlynář atd.).

⁵⁶ CHLÁDKOVÁ, Věra, Jiří SKOŘEPA a Vladimír TAICH. 200 let tolerančního chrámu v Hořátvi: 1792-1992: z dějin hořátevského chrámu Páně. Praha: Kalich, 1992. ISBN 80-7072-984-8, s. 11

⁵⁷ NEŠPOR, Zdeněk R. Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5, s. 165

⁵⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Složka nejstarších dokumentů (do roku 1820), Seznam údů a jejich sociální postavení, 1800, pravděpodobně L. Baka

V roce 1805 umírá hořátevský rychtář Václav Mikšovský, nejstarší rychtář na Poděbradsku (45 let ve funkci), Vavák ve svých pamětech⁵⁹ píše, že rychtář „neměl žádnou víru ani mravů, žádnou ctnost a spravedlnost“ a neplnil ani otcovské povinnosti. Navíc mu byl vypraven katolický pohřeb v Kovanicích. Je-li tato Vavákova poznámka pravdivá, můžeme se domnívat, že sbor se s rychtářem dostával do sporů. Rychtářovo jméno není ani v seznamu členů sboru z roku 1782.

V roce 1810 se farář Baka stává superintendentem. Zemřel roku 1820 a byl pohřben na hořátevském hřbitově.

V. 5. Doba působení Jana Molnára (1820–1852)

Molnár byl povolán 29. září 1820. V povolávacím dopise pro Molnára sbor přislíbil plat 300 zl., ubytování a příznivé podmínky pro jeho duchovní činnost.⁶⁰ Molnárova rodina pochází z Uher, Jan Molnár se však narodil již v Čechách, ve Chvaleticích v roce 1797. Do úřadu byl oficiálně uveden po vykonání zkoušek a za účasti superintendenta 25. března 1821 v Hořátevské modlitebně.⁶¹ V roce 1827 uzavírá Molnár sňatek, svatba se koná v modlitebně a se svou ženou Marií mají 10 dětí. Jejich rodina se na Poděbradsku velmi rozrostla, jeho syn Bedřich Molnár, který vyrostl na hořátevské faře se roku 1893 stane členem vrchní církevní rady ve Vídni a v roce 1927 vydal sepsané vzpomínky „Z farského koutku, mým dětem — vypravuje tatínek,“ kde popisuje stručnou historii sboru a život na hořátevské faře.

Budovy školy i fary za působení Jana Molnára svým zázemím a prostorem přestaly brzo sboru vyhovovat, a tak se presbyterstvo rozhodlo k výstavbě nové farní budovy (stavba fary vyšla na 2321 zl.⁶²). Stavba byla dokončena v roce 1824 na stejném místě, kde stojí fara současná a budova staré fary byla nyní využívána jako škola. Původní dřevěná škola byla stržena. Tato nově vystavená fara byla již celá z kamene, bylo v ní tudíž těžké udržet teplo. Fara, inspirována pohostinností faráře Jana Janaty z Chleb, se stává útočištěm všech návštěvníků a je otevřená všem potřebným.⁶³

⁵⁹ VAVÁK, František. Paměti Františka Vaváka, souseda a rychtáře Milčického z let 1770 - 1816: Kniha čtvrtá. Jindřich Skopec, 1936 s. 103

⁶⁰ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Vokační listina Jana Molnára, 17. 10. 1820

⁶¹ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Víděň, 1868, s. 15

⁶² Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Víděň, 1868, s. 16

⁶³ JASNÁ, Jana. Z farského koutku: mým dětem, vypravuje tatínek - Vzpomínky Dr. Bedřicha Molnára z roku 1927. soukromý tisk pro rodinu a přátele, 2013, s. 23

Na Molnárovi ležel těžký úkol, musel řešit dlouhodobý problém se školou v Hořátvi. Jejím třetím učitelem byl Václav Kvíz (bratr předchozího učitele Jan Kvíze), který byl dle archivních protokolů těžkým alkoholikem, který rovněž nezaopatřoval ani své čtyři děti. Molnár si dlouhodobě stěžuje na Kvíze a spolu se staršovstvem prosí o pomoc poděbradského seniora Mojžíše z Tardy.⁶⁴ Ten v roce 1823 odesílá krajskému úřadu protokol komisionálního šetření Václava Kvíze, ve kterém se Kvíz přiznává ke svému opilství. Rok poté krajský úřadu sděluje, že se Kvíz nepolepšil a musí být tudíž odvolán, stane se tak koncem roku 1824. Václav Kvíz přes všechny problémy a stížnosti působil jako učitel dlouhých 33 let. Do funkce byl poté povolán Jan Novák z Pískové Lhoty.⁶⁵

Dle seznamu členů z roku 1825 má sbor 1213 duší z 259 rodin, což je nárůst o 17 rodin. Sbor posiloval co do počtu přihlášených rodin a duší. Rostly také jeho aktivity jako např. nedělní škola. V této době dochází rovněž k volbě nového staršovstva, prvním kurátorem byl zvolen Josef Dlask. Dlaskova mlynářská rodina přispívala sboru často velkými částkami a rovněž byl z majetku Dlasků opakovaně využíván materiál na opravy sborových budov nebo k jejich samotné výstavbě (modlitebna a nová fara). K obezdění hřbitova dojde až v této době.

V roce 1843 se škola dostane do sporu s katolickou školou v Sadské, škola v Sadské si nárokovala evangelické školní děti ze Zvěřínku a Píst. Povolaná komise následně ponechává děti v hořátevské škole z důvodu toho, že to mají do Hořátve blíž. Navíc je rozhodnuto, že evangelické děti ze Sadské náleží školní docházkou také do Hořátve.⁶⁶

Důležitou postavou pro celý hořátevský sbor se od Molnárova působení stane Jan Janata, farář z Chleb a pozdější senior Poděbradského seniorátu, kterého Molnárovy děti dokonce nazývají „strýčkem.“⁶⁷ Janata do své smrti udržoval přátelské styky se sborem a Hořátev často osobně navštěvoval, kladně o něm hovoří mnohokrát zejména Heřman z Tardy. Janata byl také na čas administrátorem sboru.

Jan Molnár zemřel v červenci 1852 na tuberkulózu, pochován je na hořátevském hřbitově.⁶⁸ Pohřbu se mimo jiné účastnil také katolický farář z Kovanic.⁶⁹

⁶⁴ Mojžíš Tardy byl v té době duchovním v Libici nad Cidlinou a praotec čtvrtého duchovního v Hořátvi Heřmana z Tardy

⁶⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Výpis z archivu české superintendence ref. v Praze, opis z roku 1986, s. 4

⁶⁶ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Víděň, 1868, s. 16-17

⁶⁷ JASNÁ, Jana. *Z farského koutku: mým dětem, vypravuje tatínek - Vzpomínky Dr. Bedřicha Molnára z roku 1927*. soukromý tisk pro rodinu a přátele, 2013, s. 79-80

⁶⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika), Protocollum II., Jan Molnár bod. 33

V. 6. Doba působení Jindřicha Augusta z Tardy (1853–1858)

V roce 1853 vznikne spor o to kdo bude novým duchovním, spor se dochoval v opisu zprávy.⁷⁰ Sbor je rozdělen na dva tábory v tom, kdo by měl být zvolen. Jedna část sboru by chtěla za duchovního syna předchozího duchovního Eduarda Molnára a druhá strana si žádá Jindřicha z Tardy. Spor nabere velkých rozměrů a senior Samuel z Tardy (mimořádně otec Jindřicha z Tardy) opakovaně žádá superintendentský dozor⁷¹ nad volbou, protože příznivci Molnára volbu sabotují a spor nabírá na vážnosti. Den volby je stanoven až okresním hejtmanem z Nymburka. Volba proběhne za přítomnosti superintendenta a seniora, vítězem je Jindřich z Tardy (o 43 hlasů). Senior Samuel z Tardy pak žádá o svolení ke konání bohoslužeb za účelem uklidnění sboru. Spor má dohru, vdova po Molnárovi je vystěhována z fary až po písemné urgenci oficiální cestou a syn Molnára si neúspěšně nárokuje oprávněný poloviční salár pro děti po zesnulém otci. Staršovstvo mj. požaduje odchod syna Molnára ze sboru, jinak nebude spor vyřešen. „Molnárova strana“ z presbyterstva odmítá přijímací listinu Jindřicha z Tardy podepsat, zbytek sboru tak požádá v říjnu téhož roku superintendenta o řešení sporu přes konzistoř ve Vídni, která žádosti vyhoví a Jindřich z Tardy je koncem roku oficiálně potvrzeným farářem.⁷²

Jindřich z Tardy pocházel z rodu maďarských šlechticů s evangelickou tradicí, jež se usadili v Čechách, byl to vnuk libického duchovního Mojžíše z Tardy. Z jeho krátkého života se dochovalo pouze několik krátkých poznámek v archivu sboru, psaných jeho truchlícím otcem Samuelem z Tardy. Jindřich dle otce oplýval velkou láskou k církvi a byl velmi oblíben, důkazem toho je jeho pohřeb, jehož se účastnilo na 4000 lidí. Katolíci z Nymburka dokonce požádali o svolení při obřadu zazpívat. Tardy s největší pravděpodobností zemřel na tuberkulózu.⁷³ Nicméně spor o jeho volbu v Hořátví s jistotou zanechal pachut' a zášť mezi některými členy. Za jeho doby došlo k menším opravám modlitebny a fary.

⁶⁹ JASNÁ, Jana. *Z farského koutku: mým dětem, vypravuje tatínek - Vzpomínky Dr. Bedřicha Molnára z roku 1927*. soukromý tisk pro rodinu a přátele, 2013, s. 34

⁷⁰ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Výpis z archivu české superintendence ref. v Praze, opis z roku 1986, s. 3

⁷¹ Tím byl v té době Matěj Kubeš, nástupce Ladislava Baky

⁷² ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Výpis z archivu české superintendence ref. v Praze, opis z roku 1986, s. 3

⁷³ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika), Třetí duchovní, Samuel z Tardy, otec Jindřicha z Tardy, 20. 2. 1860, nečíslováno

V. 7. Doba působení Heřmana z Tardy (1858-1867)

V únoru 1858 sbor přijímá za svého administrátora Jana Janatu do té doby, než bude vybrán nový duchovní. Ke „zkušebnímu kázání“ sbor mj. povolá Jana Řepu z Lozic a Josefa Esteráka.⁷⁴ Nicméně sbor se rozhodne k povolání bratrance předešlého duchovního, tím je Heřman z Tardy. Heřman z Tardy (celým jménem Karel Gustav Heřman z Tardy) se narodil 19.11 1832 v Husinci.⁷⁵ Jeho matka byla Němka, díky tomu byl Tardy vychován v německém jazyce a česky se učil až od 10 let věku za pobytu u svého strýce Mojžíše, který byl farářem v Nebuželích u Mělníka (Heřman a jeho strýc měli velmi blízký vztah). Tardy vzpomíná ve sborové kronice, že byl pro svého strýce takřka synem, strýc umírá měsíc před příjezdem Heřmana do Hořátve v roce 1858. Tardy studoval na gymnáziu v polské Vratislavi, na universitě v Heidelbergu a v Halle. Tardy se dle svých vzpomínek cítil být Čechem a Slovanem, miloval český jazyk a za své přesvědčení čelil mnohým ústrkům z řad svých německých spolužáků z doby jeho studií.⁷⁶ S manželkou Kristinou Jelenovou měl 9 dětí.

Po smrti bratrance Jindřicha mu bylo nabídnuto jeho místo v Hořátvi, tuto nabídku přijal, byl řádně zvolen sborem a v září 1858 byl úředně potvrzen jako nový duchovní.⁷⁷ Při oficiálním uvedení do úřadu Tardého přijelo podpořit několik blízkých až z jeho rodného Husince. Tardy se snažil o celkovou osvětu sboru, šířil četbu náboženských a politických časopisů jako byly např. Čas nebo Posel z Prahy. V době jeho působení byl také redaktorem Hlasů ze Siona.⁷⁸ V roce 1861 se prvním kurátorem stává Jozef Baštecký a do presbyterstva je zvoleno 16 členů. Tardymu bylo ze začátku jeho působení v Hořátvi

⁷⁴ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika), Čtvrtý duchovní, Vzpomínky Heřmana z Tardy, nečíslováno

⁷⁵ Pruské Slezsko, nyní součást Polska. Husinec (pojmenován po Janu Husovi, polsky Gęsiniec) byl založen roku 1749 českými exulanty. Později byly založeny další tři osady Horní, Prostřední a Dolní Poděbrady. Osada měla české reformované kazatele, včetně vlastních učitelů a školy. Jedním z husineckých kazatelů byl také Heřmanův otec Josef. Tyto nově založené české protestantské osady byly takřka plně v obležení německého obyvatelstva. FIDLEROVÁ, Alena A. Duchovní život českých sympatizantů obnovené Jednoty z Husince u Střelína v dlouhém 18. století, popsany na základě ojedinělého rukopisného pramene. Česká společnost pro výzkum 18. století et al. Cornova Revue České společnosti pro výzkum 18. století a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2017, ISSN 1804-6983, s. 102

⁷⁶ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Vídeň, 1868, s. 18-20

⁷⁷ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Povolávací listina Heřmana z Tardy, říjen 1858

⁷⁸ Periodicky vycházející evangelický časopis, založen Václavem Šubrtem 1861, Časopis měl vzdělávací charakter, obsahoval sbírky historických článků a zpráv o dobovém dění v církvích. Jak Tardy píše, v Hořátvi bylo na konci roku 1863 pouze čtvero předplatitelů, nicméně poté, co sboru Tardy „domluvil“ stoupl počet předplatitelů na 11. Z TARDY, Heřman a J. JANATA. Památka roku slavnostního 1863, tisícileté památky obrácení národu českého na Moravě, Slovensku a v Čechách skrze Cyrila a Metoděje na křesťanství. Praha, 1864, s. 385

nabídnuto být členem misie vyslané do Krakova mezi tamní židovské obyvatelstvo. Z důvodu nedostatku duchovních zde v Čechách ovšem odmítl.⁷⁹ Výplata nově příchozímu faráři byla zvýšena na 350 zl.⁸⁰ V roce 1862 se Tardy stane také konseniorem poděbradského seniorátu.⁸¹

V roce Protestantského patentu (1861), který přináší relativní zrovnoprávnění církví v Rakousku, čítá sbor 1300 duší, což je od roku 1829 nárůst o 103. V reakci na vydání patentu je na poděbradském seniorátu svolán konvent. První konvent byl v Chlebích a druhý v Chvaleticích, předsedou konventu byl Jan Janata (se kterým Tardy za svého působení navázal velmi blízké vztahy) a zapisovatelem a konseniorem byl Tardy. Tardy na konventech přednášel své představy a návrhy o budoucím fungování církve, které jsou zveřejněny Tardym v Hlasech ze Siona. Jedná se např. o to, aby česká církev měla svůj vlastní úřad v Praze, aby odpadlo potvrzování církevních zástupců vládou, aby úřední přípis pro Čechy byl psány v českém jazyce, nebo o zřízení českých církevních škol.⁸² Patent mj. povoluje sborům vydržovat si své školy dle jejich vlastních potřeb, díky tomu Tardy usiluje o založení školy v blízké Pískové Lhotě, to se podařilo až o tři roky později a ve Lhotě se tak začne učit od roku 1864. Škola je od té doby spravována hořátevským sborem.⁸³

Modlitebna pomalu chátrala a muselo se chtě nechtě přistoupit roku 1863 k nutným zednickým a truhlářským pracím a opravám, ve sboru se na opravy vybralo 36 zl a 53 kr. Peníze se rovněž vybírají na nové roucho pro duchovního a příkrývku na stůl Páně. Tardy zakládá ve sboru „pokladnici chudých“ kam se přispívalo pro chudší členy.⁸⁴

Za dob působení Tardyho naváže sbor vztahy s několika sbory v zahraničí (pravděpodobně díky přátelství Tardyho s Janatou), zejména ale s nizozemským reformovaným sborem v Elberfeldu, jehož duchovní správce Friedrich Kohlbrügge spolu s jeho zetěm a významným profesorem a reformovaným teologem Vídeňské univerzity Eduardem Böhlem přijedou do Hořátve na návštěvu (spolu s Tardym také navštíví Janatu v Chlebích). Na popud duchovního z Elberfeldu je roku 1866 opravena fara, na kterou

⁷⁹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika), Čtvrtý duchovní, Vzpomínky Heřmana z Tardy, nečíslováno

⁸⁰ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Povolávací listina Heřmana z Tardy, říjen 1858

⁸¹ ČCE Nymburk, Archiv FS v Nymburce, Hořátevský kazatel Heřman z Tardy za války v roce 1866. Farář Vladimír Taich, 28. 7. 1987, s. 2

⁸² HÁJEK, Viktor. Heřman z Tardy: 1832-1932 K jeho stým narozeninám. Brno: Sociální ústav Českobratrské církve evangelické v Myslibořicích, 1932, s. 27-28

⁸³ Z TARDY, Heřman a J. JANATA. Památka roku slavnostního 1863, tisícileté památky obrácení národu českého na Moravě, Slovensku a v Čechách skrze Cyrila a Metoděje na křesťanství. Praha, 1864, s. 366

⁸⁴ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika), Čtvrtý duchovní, Vzpomínky Heřmana z Tardy, nečíslováno

nizozemský sbor finančně přispěje. Heřman z Tardy na oplátku vyrazí za nizozemským sborem vybavený bratrským listem, které sepsalo presbyterstvo, sbor v něm vyjadřuje vděk a velké nadšení a radost z budoucí spolupráce, popisuje rovněž náboženské poměry v Rakousku. Hořátevský sbor skrze Tardyho naváže také styky se skotskou církví, v roce 1861 navštíví Hořátev Theodor Mayer ze skotské Svobodné církve, se kterým Tardy posléze udržuje korespondenční vztahy. Dalším vyslancem zahraničního sboru, který navštíví Tardyho v Hořátví je také Vilém Harttwig z německého Ochranova.⁸⁵

Ve válečném roce 1866 Tardy tvrdě kritizuje návrat jezuitů do Prahy, v Hlasech ze Siona jim věnuje dokonce zvláštní rubriky, kde popisuje jejich „řádění“, díky článkům čelí Tardy dokonce žalobám, které vedou až k soudním řízením.⁸⁶ Prusko-rakouská válka a následný postup pruské armády po prohrané bitvě u poměrně blízkého Hradce Králové má za následek krátkodobou zvýšenou nesnášenlivost mezi katolíky a evangelíky. Jak popisuje Tardy,⁸⁷ dojde od katolíků (zejména Nymburských) směrem k evangelíkům v Hořátví k výhrůžkám, četným nadávkám a osočováním z „kolaborace“ s postupující nepřátelskou armádou. S velkou pravděpodobností mohlo docházet k podobným excesům díky protestantskému vyznání Pruské armády. Obcí prošli jak lidé utíkající před válkou, tak samotné jednotky Pruské armády. Při průchodu Hořátví se Tardy setkal s důstojníkem Javůrkem, Čechem, který stejně jako Tardy pocházel z Husince a který působil v Pruské armádě jako překladatel. Javůrek měl pobýt několik dní u Tardyho na faře.⁸⁸

Začátkem roku 1868 vede Tardy svoje poslední kázání na rozloučenou a míří do Vídně, kde se stal členem vrchní církevní rady.⁸⁹ V tom samém roce se rozhodne o postavení nové budovy školy, současná škola dlouhodobě chátrá a je nevhodná pro vyučování. Hořátevská škola ztratila děti z Pískové Lhoty, díky výstavbě vlastní školy z roku 1864. Staršovstvem je do školy v Pískové Lhotě zvolen učitel Hynek Bukáček a o dva roky později František Novák. Novák učil ve škole 45 let, roku 1911 odešel do důchodu a tím byla církevní škola zrušena a sloužila Novákovi jako byt do jeho smrti. Učebna školy byla občasně využívána při katechizaci dětí z Pískové Lhoty.⁹⁰

⁸⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika), Čtvrtý duchovní, Vzpomínky Heřmana z Tardy, nečíslováno

⁸⁶ HÁJEK, Viktor. *Heřman z Tardy: 1832-1932 K jeho stým narozeninám*. Brno: Sociální ústav Českobratrské církve evangelické v Myslibořicích, 1932, s. 45-48

⁸⁷ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika), Čtvrtý duchovní, Vzpomínky Heřmana z Tardy, nečíslováno

⁸⁸ ČCE Nymburk, Archiv FS v Nymburce, Hořátevský kazatel Heřman z Tardy za války v roce 1866. Farář Vladimír Taich, 28. 7. 1987, s. 4

⁸⁹ Členem této rady je také Tardyho přítel a rodák z Hořátví Bedřich Molnár, syn Jana Molnára.

⁹⁰ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Dějiny evangelického sboru v Hořátví, stručná historie ve třech stránkách, Kaldová (manželka faráře Kaldy), 15. 12. 1914

Heřman z Tardy patřil k jedněm z nejvýznamnějších představitelů reformované církve v Čechách, proslavil se mj. jako autor historických děl a článků, překladatel, kazatel nebo jako korektor revize Bible kralické, na které pracoval s autorem Broučků Janem Karafiátem, se kterým udržoval osobní styky. Heřman z Tardy po sobě zanechal sepsanou historii sboru, kam připojil i své kázání na rozloučenou a svou podobiznu, veškerý výnos z této publikace věnuje hořátevské škole. Za jeho působení v Hořátví vydá např. překlad Heidelberského katechismu, překlad Helvétské konfese, kancionál (sborník duchovních žalmů a písní). Spolu s Janem Janatou vydají také stěžejní dílo o historii církve a dějinách jednotlivých českých sborů: Památník k roku 1863. Tardy se opakovaně do Hořátve vrací na návštěvu a několikrát zde i káže. Zemřel 15. března 1917, pochován je v Libici nad Cidlinou. Hořátevský sbor nyní čelí úbytku členů, mezi lety 1865 až 1887 ve čtyřech vlnách migruje do Spojených států 59 obyvatel Hořátve, jež byly členy sboru.⁹¹

V. 8. Doba působení Františka Viléma Kociána (1868-1910)

Po odchodu Tardyho je na několik měsíců administrátorem sboru ustanoven Justus Emanuel Szalatnay, farář z Velimi.⁹² Nově zvolený duchovní František Vilém Kocián přišel do Hořátve později roku 1868. O místo se původně hlásil Karel Molnár, syn Jana Molnára, hořátevští původně měli o Molnára zájem, avšak Heřman z Tardy navrhl Kociána a hořátevští z vděčnosti k Tardymu zvolili Kociána.⁹³ Kocián se narodil 2. prosince 1842, vystudoval gymnázium v Humpolci, dále studoval ve Vídni a Basileji. Působil také jako vikář v Opětově.⁹⁴ V roce 1870 má v modlitebně svatbu s manželkou Jindřiškou, se kterou má 9 dětí.⁹⁵

V roce 1869 navštíví hořátevský sbor hosté ze spřátelených sborů z Anglie a ze Skotska.⁹⁶

⁹¹ V roce 1887 migruje i rodina Donátova, jejich syn Josef Donát se ve městě Baltimore ve státě Maryland stane kazatelem reformované církve, v roce 1903 se spolu s bratrem vrátí na návštěvu do Hořátve a mají v nedělní škole přednášku o náboženských poměrech v USA.

⁹² ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, 1868

⁹³ JASNÁ, Jana. Z farského koutku: mým dětem, vypravuje tatínek - Vzpomínky Dr. Bedřicha Molnára z roku 1927. soukromý tisk pro rodinu a přátele, 2013, s. 38

⁹⁴ Tamtéž, Životopis Františka Kociána, dle dopisů v archívu, bez autora

⁹⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, 1870

⁹⁶ Tamtéž, 1869

V roce 1871 se evangelíci z Vrbové Lhoty odpojili ze sboru a přifařili se ke vzdálenostně mnohem bližšímu sboru v Pečkách, sbor však neutrpěl velké ztráty, protože vrbeckých evangelíků nebylo mnoho.⁹⁷

Okresní školní rada v této době usiluje o proměnu hořátevské evangelické školy v obecnou, nicméně to sbor, a především farář Kocián odmítá. Kocián je později zvolen ze člena této okresní školní rady Poděbradska.

Kromě finančně velmi náročné stavby nové školy v Pískové Lhotě a všech výdajů s tím spojených, přijde další zásah do rozpočtu. Tím byl nákup varhan do modlitebny, ty jsou dopraveny z Albrechtic a stojí 1100 zl., nicméně záhy sbor obdrží finanční pomoc ze spřáteleného sboru z Lipska.⁹⁸ Finanční nesnáze jsou řešeny i prosbami o zvyšování příspěvků na chod školy od jednotlivých přiškolených obcí.

V roce 1876 vypukne požár dvou domů v blízkosti fary a modlitebny, který se rychle šířil, nebezpečí bylo velmi reálné, plameny již zasahovaly na střechu fary. Nicméně několika mužům v čele s kurátorem J. Šulem se požár v nepřítomnosti faráře podařilo uhasit, škody byly pouze na shořelých úlech v zahradě fary, následkem požáru se preventivně přistoupilo na pojištění budovy modlitebny na 4000zl.⁹⁹

Ve stejný rok se hořátevská škola opět ocitá v těžkém postavení, byla nucena rozšířit a upravit třídu, čelila totiž velkému počtu nových dětí z Píst a Zvěřínku a za další: byla přiškolená pod správu školy v Kostelní Lhotě, která byla stejného roku rozšířena o další třídu, sbor tak musel přispět na rozšíření i školy v Kostelní Lhotě. V roce 1870 nastupuje na místo učitele Jan Šimonek, předchozí učitel Novák působil ve škole 45 let. Šimonek byl výjimečně hudebně nadán, za jeho doby ve škole se do modlitebny pořídily varhany a založil se také pěvecký sbor Hus. Škola je rozšířena na dvoutrídni, avšak záhy¹⁰⁰ oznamuje Kocián ve školní radě, že sbor si již déle nemůže z finančního hlediska udržovat školu a dává školu do správy obci. Jedná se o kombinaci finanční tísně a nastalého problému s učitelem Šimonkem. Dle protokolu¹⁰¹ Šimonek zneužil několik školních dívek, protokoly o zneužití jsou zaslány soudu v Nymburce a ten rozhoduje o uvěznění učitele na 9 měsíců, za Šimonka se bezúspěšně postaví starosta Jech. Ve škole se ovšem ještě krátkodobě vystřídají k 1. lednu 1880 dva učitelé,¹⁰² poté je již škola vedena jako obecná a přiškolená

⁹⁷ Tamtéž, 8. 10. 1971

⁹⁸ Tamtéž, 20. 9. 1875

⁹⁹ Tamtéž, 22.10. 1876

¹⁰⁰ Tamtéž, 25.3 1878

¹⁰¹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, Dokument, 1 list, pravděpodobně mezi lety 1875-1888, Kocián

¹⁰² Jan Kynčl a Karel Čížek

je pouze Hořátev, evangelické děti z Píst a ze Zvěřínku ale školu dále navštěvují. Učitelem se stane Jan Svoboda, který zde působí až do roku 1913 a přesto, že je škola obecná, je Svoboda evangelík.¹⁰³ Svoboda vydával časopis „Besídka malých“ pro děti, s říkankami a různými povídkami. V roce 1884 je postavena nová budova školy naproti budově staré, tato budova slouží jako škola dodnes.

V jubilejním roce 1881 (100 let od patentu) přijede do Hořátve kázat Heřman z Tardy a k výročí je konána finanční sbírka. Farář Kocián prokládá kázání obecnou církevní historií a stoletou historií sboru.

V roce 1882 dosáhne farář toho, aby se místo plánované zastávky na nově budované železniční trase Poříčany – Nymburk přesunulo mnohem blíže Hořátvi, nikoliv Pístům, jak bylo původně plánováno, díky tomu tak Hořátev získala důležité železniční spojení mezi Nymburkem a Prahou.¹⁰⁴

Při sčítání lidu roku 1891 je v Hořátvi 400 evangelíků a 145 katolíků.

Sbor slaví v roce 1892 stoleté výročí postavení modlitebny, oslavy jsou zaznamenány presbyterstvem sboru v brožuře vydané k tomuto výročí. Při příležitosti stoletého výročí proběhly některé opravy na modlitebně, která byla nabílena, interiér byl natřen a dřevo bylo nalakováno. Dojde také k nákladné výměně střechy modlitebny. Oslav výročí se zúčastní mnoho významných hostů: Heřman z Tardy, který přednesl dlouhé kázání o historii sboru, dále jsou účastni superintendent Szalatnay, senior Jan Janata, který přednesl báseň, český zemský poslanec Josef Horák, sekretář krajského soudu v Plzni Bedřich Molnár a několik farářů z blízkých sborů, včetně Jana Jelena z Libice, který přečetl řeč z roku 1792 přednesenou při otevření modlitebny Mojžíšem z Tardy a mnoho dalších významných osobností z regionu. Sbor rovněž při příležitosti oslav vybral dárcovskou sbírku ve výši 900 zl.¹⁰⁵

V průběhu dalších několika let se postupně odřazují obce Kluk, Polabec a Lhoty Vrbová a Přední a připojují se k nově vzniklému sboru v Poděbradech, sbor tak čelí velkému odlivu členů.¹⁰⁶ Nicméně odpojené obce neplatí od roku 1892 salár hořátevskému sboru, přestože poděbradský sbor byl oficiálně založen až roku 1895. Spor o to, komu patří salár za tyto léta, byl vyřešen až roku 1900. Ušlý salár za 3 roky z obcí byl rozdělen na

¹⁰³ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dějiny evangelického sboru v Hořátvi, stručná historie ve třech stránkách, Kaldová (manželka faráře Kaldy), 15. 12. 1914

¹⁰⁴ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, 1882

¹⁰⁵ PRESBYTERSTVO SBORU. Stoletá památka: Posvěcení evang. ref. chrámu páně v Hořátvi. Pardubice, 1893, s. 3-4

¹⁰⁶ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, Složka Dějiny Hořátevského sboru od r. 1868 – 1905, nečíslováno

polovinu mezi Hořátev a Poděbrady.¹⁰⁷ V poslední dekádě 19. století hostí sbor několik farářů nebo řečníků ze zahraničí (USA, Německo, Anglie, Nizozemsko).

V roce 1896 dojde k odřazení usedlostí z lokality Nymburk-Lada, jenž jsou situovány blízko Píst, tito evangelíci se připojují k nově vzniklému sboru v Nymburce.¹⁰⁸

V roce 1898 začne výstavba evangelického kostela v Nymburce, členové sboru v Hořátvi na popud faráře poskytují povozy na svoz materiálu a přispívají i další drobnější pomoci, kostel byl dokončen a posvěcen téhož roku.

Nedělní školy se během devadesátých let 19. století účastní jen v Hořátvi na 80 dětí.¹⁰⁹ Farář, jakožto člen okresní školní rady společně s farářem z Chleb sestaví nestrannou modlitbu pro evangelické děti v obecných školách, nicméně nápad byl zavržen zemskou školní radou.¹¹⁰

Jak vyplývá ze zprávy ošetřujícího lékaře, který o něj dojížděl pečovat do Hořátve, soužila faráře Kociána za život vážná plicní choroba a časté rozsáhlé mokvavé ekzémy. Plicní choroba mu ve vícero případech zabraňovala vykonávat svou práci a nemohl se tak věnovat sboru naplno, zejména ve stáří, kdy se nemoc projevovala výrazněji v období zimních měsíců, byl často upoután na dlouhou dobu na lůžko.¹¹¹ Zemřel v létě roku 1910, ve své funkci byl často zastupován jinými duchovními nebo vikářem Rudolfem Kaldou, který se po jeho smrti stal farářem.

V. 9. Doba působení Rudolfa Kaldy (1909-1919)

Kalda byl roku 1909 zvolen za vikáře nemocného Kociána. Po jeho smrti byl 4. října 1910 zvolen staršovstvem za faráře. Fara je postavena téhož roku, a i přes četné příspěvky členů a užití fondu si sbor musí na stavbu fary vzít půjčku ve výši 11000 korun, celkový náklad na faru pak činil 22000 korun.¹¹² Fara je kolaudována 18. září 1910 a jejím prvním obyvatelem se stane farář Kalda. Budova fary slouží sboru až do roku 2020, kdy ČCE Nymburk rozhodne o jejím odprodeji z finančních důvodů. Duchovní se během svého

¹⁰⁷ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, 1895

¹⁰⁸ Neodřaří se pouze územní část Lada, ale některé další usedlosti, jež katastrálně náležely Nymburku. Nicméně sbor neutrpí velké ztráty, jelikož se jedná pouze o pár jednotlivců.

¹⁰⁹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, Složka Dějiny Hořátevského sboru od r. 1868 – 1905, nečíslováno

¹¹⁰ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Náčrtek kroniky hořátevského sboru 1868 – 1906 od faráře Fr. Kociána, 1896.

¹¹¹ ČCE Nymburk, Archiv v Hořátvi, jiné sbor. sbírky (od roku 1919-ukázky), dokument odkazující na lékařskou zprávu F. Kociána, bez autora

¹¹² ČCE Nymburk, Archiv v Hořátvi, Dlužní úpis, Okresní hospodářská záložna v Nymburce

krátkého působení dostane do ostrého sporu se svým sborem, spor se dochoval v korespondenci.

Kaldova rodina měla farářskou tradici. O jeho působení u sboru a ani o jeho osobě se však mnoho nedochovalo. Rodina Kaldy pocházela z okolí Žďáru nad Sázavou. Kalda se narodil 6. srpna 1886.¹¹³ Během První světové války narukoval do armády, stejně jako desítky mužů ze sboru, nicméně přesné datum jeho odchodu není známo, s největší pravděpodobností to bylo ale během posledních měsíců války, jelikož se účastnil schůzí presbyterstva ještě v roce 1918. Po jeho odchodu k armádě byl zastoupen na přechodnou dobu Jarolímem Nešporem, toho času farářem z Chleb, ten Kaldu nahradil i jako administrátor po farářově odchodu od sboru. Kalda v armádě působil jako duchovní, nicméně po skončení války se ovšem Kalda již ke sboru nevrátil.

V listopadu 1917 slaví sbor 125. výročí postavení modlitebny, Kalda k této příležitosti koná slavnostní kázání.

Spor Kaldy se staršovstvem nastává právě v období poválečném.¹¹⁴ V lednu 1919 zasílá Kalda sboru dopis, že je s posádkou v Pardubicích a že očekává svoje propuštění v polovině dubna, dále píše, že v případě důležitých událostí (např. pohřeb) je schopen z Pardubic do Hořátkve výjimečně po svolení nadřízených přijet.

Presbyterstvo ovšem Kaldovi zasílá dopis (únor 1919), ve kterém mu sděluje, že sboru lhal v tom, že nemůže být propuštěn z armády a že se snaží co nejdéle u armády zůstat, díky tomu sbor strádá duchovně i finančně. Staršovstvo Kaldu v dopise vyzývá, aby dle zákona dobrovolně do osmi dnů odstoupil z pozice hořátekského faráře, pokud tak neučiní, chce sbor užít dalších – právních cest k jeho odstranění. Kalda sděluje, že do osmi dnů nemůže úředně stihnout svoji rezignaci a že se nemůže z armády vrátit, jelikož je držen ve službě v Pardubicích, nicméně přislíbil, že do dubna 1919 vystěhuje z fary svůj majetek, avšak důrazně odmítá nařknutí o obelhání sboru a žádá o vyškrtnutí této informace ze všech zápisů. Presbyterstvo sepíše seznam jeho osobních věcí na faře, proti kterému se Kalda ohrazuje, jelikož je seznam neúplný.

Fakt, že byl Kalda držen ve službě v Pardubicích podporuje i jeho manželka, která ještě koncem roku 1918 omlouvá v dopise manžela z některých jeho povinností a připojuje vlastnoruční přepis rozhodnutí Pražského vojenského velitelství, které zamítá Kaldovu žádost o propuštění, velitelství to odůvodňuje tím, že Kalda je jediným duchovním u 9.

¹¹³ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátkvi, Složka Rudolf Kalda, Dopis příbuzného Rudolfa Kaldy dotazující se na působení Kaldy ve sboru, 5. října 1966

¹¹⁴ ČCE Nymburk, Archiv v Hořátkvi, Osobní korespondence Kaldy a jeho manželky se staršovstvem v Hořátkvi, listopad 1918 – březen 1919

armádního sboru a musí tak v armádě zůstat až do mírového stavu. Kaldová poukazuje v témže dopise na fakt, že tuto informaci již v nedávné době osobně sdělila kurátorovi Kubíčkoví. Tento dopis je datován ke dni 12. listopadu 1918, tedy před vznikem sporu.

Nicméně v protokolech presbyterstva je zapsáno, že kurátor Kubíček spolu se zastupitelem Cankářem jeli (leden 1919) na ministerstvo vojenství, kde žádali Kaldovo propuštění z Pardubic. Na další schůzi (únor 1919) zastupitelstva je přečten dopis z ministerstva, ve kterém stojí, že Kalda je propuštěn ze služby, aby mohl vykonávat funkci duchovního a zároveň je čten dopis, kde sám Kalda uvádí, že nemůže opustit posádku ze zákazu nadřízených v Pardubicích.

Zda skutečně Kalda sbor obelhal nebo došlo k byrokratickému nebo jinému nedorozumění nelze přesně říci, jelikož se nedochoval dopis z ministerstva, a ani zamítnutí Kaldovi žádosti o propuštění, které cituje jeho manželka. Je ovšem možno říci, že sbor, potažmo presbyterstvo, nemělo s Kaldou dobré vztahy už před válkou, jak je patrné z dopisů¹¹⁵ mezi kurátorem Kubíčkem a zastupitelem Cankářem, jež jsou uloženy v archívu. Kubíček v osobním dopise nešetří kritikou směrem k faráři. Uvádí, že jako kurátor musel poslouchat několik stížností na farářovu osobu. Osobně kritizuje Kaldu za jeho „nucené“ vystupování a že jeho chování při duchovních úkonech nebylo od srdce, ale spíše z povinnosti a naráží na jeho celkovou neprofesionalitu. Rovněž ostře kritizuje zbrklou stavbu fary (kterou měl dle dopisu iniciovat Kalda, ještě z dob, kdy byl vikářem) a následné zadlužení díky výstavbě a poukazuje na fakt, že při volbě Kaldy byl jediný proti jeho zvolení, jeho námitky však nebyly vyslyšeny. Kalda je přítomen na schůzi koncem února 1919 kde uvádí, že ve sboru, který mu nedůvěřuje nemůže dále setrvat a dále trvá na tom, že sbor neobelhal. Kalda se vystěhoval a oficiálně ukončil svou duchovní činnost v Hořátvi na jaře 1919. Poté působil jako polní kurátor evangelické duchovní správy v Bratislavě v době Maďarsko-československé války.¹¹⁶ Zemřel 24.12 1954.¹¹⁷

V roce 1913 je k obci přifařeno 11 obcí: Hradištko, Chválovice s částí Neujahrsdorf, Kovanice, Kostelní Lhota, Písková Lhota, Písty, Sadská s Eichelburgem, Třebestovice a

¹¹⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Složka Rudolf Kalda, Kubíčkův dopis Cankářovi, 21. srpna 1918, Dolní Rakousy – Wöllersdorf

¹¹⁶ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem 2: Příběhy českých vojenských duchovních v dramatickém dvacátém století. Praha: Epocha ÚSTR, 2019. ISBN 978-80-7557-230-1, s. 86

¹¹⁷ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Složka Rudolf Kalda, Dopis příbuzného Rudolfa Kaldy dotazující se na působení Kaldy ve sboru, 5. října 1966

Zvěřinek. Evangelíci mají většinu pouze v obcích Hořátev a Chválovice, v ostatních osmi jsou v menšině vůči katolíkům. Sbor čítá 1239 členů.¹¹⁸

Po vypuknutí války staršovstvo jednohlasně rozhodně o vyhovění žádosti o válečnou půjčku státu, ta činí 4000 kr., sbor se rovněž připojuje k nymburské sbírce a v modlitebně vytvoří pokladnici na milodary pro Červený kříž a pro rodiny vojáků.¹¹⁹ Členové sboru také zasílají svým vojákům dopisy s pozdravy a s přáními k jejich brzkému a bezúhonnému návratu z bojišť, jen z Hořátve narukovalo v prvních dvou letech války 36 mužů ze sboru.¹²⁰

V roce 1918 se koná konvent o sdružení českých protestantských církví, hořátevským zástupcem na konventu je presbyter Jan Kubíček.

Díky zadlužení k výstavbě fary, válečné půjčce, zavedení elektřiny na faru a nutnosti pořídit některé z církevních potřeb se presbyterstvo rozhodne ke zvýšení saláru.¹²¹

25. května 1919 je vedena nová volba duchovního v níž zvítězil Josef Kostkan, vikář z Velenic, do úřadu je uveden 15. srpna seniorem Josefem Šárou.¹²²

V. 10. Doba působení Josefa Kostkana (1919–1952)

Josef Kostkan se narodil 6. září 1889 v Kamenných Mostech, studoval na několika zahraničních univerzitách a poté působil jako vikář v Kolíně a Velenicích. Do Hořátve přišel ve svých 29 letech. Kostkan již však přichází do církve Českobratrské díky spojení českých reformačních církví koncem předešlého roku 1918. Sbor tak nově podléhá novým strukturám a přispívá a těží z různých organizací jako je např. Jeronýmova Jednota. Kostkan, který působil ve sboru 33 let, prožil se sborem mnohé: přerod církve v ČCE, první a druhou republiku, Protektorát a válku, obnovování republiky a následný komunistický převrat v Československu. Kostkan se aktivně angažoval také v obci, zasadil se např. o očkování proti záškrtu v Hořátvi, byl také kronikářem obce a členem místního Sokola.¹²³ V roce 1941 byl zvolen za poděbradského seniora.

¹¹⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dějiny evangelického sboru v Hořátvi, stručná historie ve třech stránkách, Kaldová (manželka faráře Kaldy), 1913

¹¹⁹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, složka Červený kříž

¹²⁰ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Seznam vojáků z Hořátve, 1915

¹²¹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Kniha protokolů círk. staršovstva a zastupitelstva evang. ref. sboru v Hořátvi 1907–1920, 25. 2. 1917, s. 246.

¹²² Dalšími uchazeči byli: Josef Votruba – vikář z Valteřic, Štěpán Šoltész – vikář v Kloboučích a Pavel Nešpor – farář v Nikolčicích a bratr administrátora sboru Jarolíma Nešpora. ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Kniha protokolů círk. staršovstva a zastupitelstva evang. ref. sboru v Hořátvi 1907 – 1920. s. 282

¹²³ ČCE Nymburk, Archiv FS v Nymburce, Josef KOSTKAN /1889-1954/, život – služba – teologie, Vladimír Taich, 18. 6. 1989, s. 5

Od roku 1914 činí farářova mzda 2400 kr. Od roku 1922 ovšem vyměří synodní výbor ČCE Kociánovi plat 18.000 Kč. ročně. Proti tomu sbor protestuje a posílá výboru žádost o paušální dotaci na farářův plat. Sbor rovněž v dopise výboru vyslovuje záměr dále nepřispívat na žádné církevní účely mimo sbor hořátevský. Synodní výbor reaguje velmi ostře, v dopise píše,¹²⁴ že výplata faráři není v žádném případě přemrštěná a poukazuje na příklad, kdy poměrně menší a chudší sbory platí částky podobné a rovněž poukazuje na fakt, že sbor vlastní 5ha pozemků. V dopisu uvádí, že podobnými protesty pouze stěžuje sbor práci a že takovými postupy proti své vlastní církvi může ČCE těžko evangelizovat národ a že sbor podobným chováním boří naděje na budoucnost ČCE církve. Nicméně výbor ČCE přispívá hořátevskému sboru na plat faráře, na vdovský důchod vdově Kociánové i na důchod učiteli Novákovi z Pískové Lhoty. Synodní rada o několik let později dopisem znovu žádá o zvýšení platu pro Kociána, nicméně staršovstvo nevyhoví žádosti, odůvodní to tím, že sbor je chudý a po svých členech ani nemůže chtít zvýšení saláru.

Mezi lety 1922-1926 proběhnou některé opravy na kostele a na faře, opravovány jsou varhany, je předělán vchod do kostela a jeho střecha, jsou natřeny lavice, opraveny krovy a vyměněny stropní trámy. Na faře je položena nová podlaha a je opravena kuchyň, přistoupí se rovněž k nutným opravám školy v Pískové Lhotě, jejíž budova dlouhodobě chátrá.¹²⁵ V roce 1922 se staršovstvo usnese na úpravě volebního období, aby se zvolení zástupci neměnili jednou za 3 roky, ale aby si ponechali svůj mandát na 6 let.¹²⁶ Kurátorem nadále zůstává Jan Kubíček.

V roce 1923 obecní úřad v Hořátví žádá po sboru svolení k pohřbívání jinověrců na místním evangelickém hřbitově, žádosti sbor vyhoví, nicméně stanoví si určité podmínky, za kterých je dovoleno jinověrce pohřbívat: symboly a znaky, jež by odporovaly českobratrskému duchu jsou předem zakázány a veškeré nápisy na pomnících musí být nejprve předloženy staršovstvu ke schválení. Staršovstvo později rozhodlo o odstranění křížů na jednom z nových náhrobků, nebo v dalším případě, kde dokonce podalo stížnost k okresnímu úřadu, kdy byla na jednom z pohřbů i přes zákaz přítomna světská hudba.¹²⁷

¹²⁴ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Dopis seniora Součka a náměstka Ferdinanda Hrejsy 6. dubna 1922

¹²⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protokoly staršovstva 1920 – 1926, souhrn stavebních úprav mezi lety 1922 – 1926

¹²⁶ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protokoly staršovstva 1920 – 1926, schůze staršovstva, 2. 4. 1922, str. 30

¹²⁷ Tamtéž, str. 55

Ve stejném roce je počet členů ve sboru 1450, tento počet je nejvyšší za celou historii sboru.

V roce 1930 bylo rozhodnuto zasadit po stranách jižního vchodu dvě lípy. Lípy byly zasazeny k příležitosti 80. narozenin prezidenta Masaryka, při této příležitosti byla také zakopána kniha „Čeští evangelíci T. G. Masarykovi,“ (František Žilka, 1930) obsahující sborník statí.¹²⁸

O Velikonocích roku 1933 sbor v čele s farářem uspořádá velkou potravinovou sbírku pro sirotčinec v Mladé Boleslavi, následně darované potraviny sám odveze do sirotčince. Sběrka se poté stává na několik let pravidlem a jsou do ní zapojeny také další sbory.¹²⁹

Škola v Pískové Lhotě je opakovaně pronajímána soukromým osobám k bytovému užití. Sbor se rozhodne rozprodat některé své nevyužívané pozemky, nejdříve se prodá pozemek o výměru 800 sáhů, jež hraničí se hřbitovem. Na počátku třicátých let má sbor opakovaně problém s vybíráním salárních příspěvků, členové často i přes farářovo napomenutí neplatí vůbec nebo platí menší částky, než jsou dány. Presbyterstvo se tak v některých případech obrací k vyšším instancím pro pomoc s vymáháním saláru.¹³⁰ Problém s vybíráním saláru je částečně řešen skrze pojišťovnu, která nabízí sboru provize v jeho prospěch z příspěvků členů, jež by se dali prostřednictvím sboru pojistit u dané pojišťovny. Ta by posléze přispívala na salár každému pojištěnému. U pojišťovny se takto pojistí zhruba polovina sboru.¹³¹

Škola v Pískové Lhotě, jež byla dlouhá léta využívána jako byt různým osobám se roku 1938 přemění na obecní knihovnu, úřad ve Lhotě platí sboru 1200 Kč ročně za pronájem budovy.¹³² Až v roce 1939 staršovstvo konstatuje, že veškeré salární poplatky jsou ze všech obcí splaceny, stejně tak některé dluhy za pronájmy z minulosti, finanční stránka sboru je tak vyrovnána a díky tomu si sbor může dovolit měsíčně připlácet faráři a zvýšit příjem varhaníkovi, kostelníkovi a hrobaři.¹³³ Finanční tíseň je částečně vyřešena žádostí z předešlého roku o dočasnou hmotnou podporu.¹³⁴

¹²⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Protokoly Staršovstva 1927 – 1945, schůze staršovstva, 9. 2. 1930, s. 41

¹²⁹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Protokoly Staršovstva 1927 – 1945, schůze staršovstva, 12. 2. 1933. s. 76

¹³⁰ Tamtéž, 31. 8. 1930, s. 48. a 15. 3. 1930, s. 54

¹³¹ Tamtéž, 1931-1933

¹³² Tamtéž, 3. 4. 1938, s. 141

¹³³ Tamtéž, 5. 2. 1939, s. 151

¹³⁴ Tamtéž. 4. 9. 1938, s. 144

Za protektorátních let se mnoho významných událostí nestalo, sbor se pouze rozhodne zakoupit nové varhany, staré varhany již přestávají plnit svůj účel a jejich oprava by musela být tak rozsáhlá, že se vyplatilo zakoupit zcela nové. Sbor si ovšem dá podmínku, že varhany musí být z doby před válkou. Oslovena je kutnohorská firma a ta v dopise odpovídá, že varhany za současné hospodářské situace je schopna sestrojít a nainstalovat v období jednoho roku.¹³⁵ Díky tomu je později rozhodnuto počkat se zakoupením varhan a pokusit se menším nákladem opravit stávající varhany. Sbor také přispívá na bombardováním poškozený kostel evangelického sboru v brněnských Židenicích.¹³⁶ Po válce se Kostkan angažoval ve znovu získaném pohraničí, kde organizoval církevní práci na obnovených sborech a občasně kázal např. v Aši.¹³⁷

Hořátevský sbor založí také sdružení mládeže, to se schází pravidelně ke zpěvu a dalším duchovním aktivitám. V roce 1936 na Den mládeže v hořátevském kostele zazpívá pěvecký sbor Blahoslav z Prahy a dne se účastní také prof. ThDr. Ferdinand Hrejsa. Nicméně sdružení mladých pomalu ztrácí na účasti, z okolních vesnic mladí nechodí do Hořátve a v pozdějších letech již mladších členů, jež by měli zájem vést SČME není.¹³⁸

V roce 1940 školní rada v Sadské souhlasí, aby jejich měšťanská dívčí škola byla v určitých dnech propůjčena hořátevskému sboru. Ten se snažil v Sadské zbudovat kazatelskou stanici. Začátek byl těžký, propůjčená místnost nevyhovovala a byla často v době zamýšlených bohoslužeb obsazená. To se zlepšilo po válce, kdy sbor požádá Jeronýmovu Jednotu o finanční pomoc a najde vhodné místo pro evangelíky v Sadské.¹³⁹ Těsně před skončením války čítá kazatelská stanice 270 duší a ke kazatelské stanici patří také blízká obec Třebestovice. Později vznikne také kazatelská stanice v Hradištku, v roce 1953 jsou v tamní škole konány jednou za tři týdny bohoslužby.¹⁴⁰

V roce 1952 přijímá staršovstvo rezignaci duchovního Kostkana a sbor dává skrze časopis Kostnické jiskry vědět, že se uvolňuje místo faráře a že se uchazeči mohou hlásit. Kostkan podlehl rakovině v Litoměřicích 6. ledna 1954, den před jeho smrtí mu přišel dopis od hořátevského sboru, kde mu sbor píše, že na něj myslí v jeho těžké nemoci, přejí

¹³⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dopis staršovstvu z kutnohorského závodu pro stavbu varhan František Medřický, 18. 3. 1944

¹³⁶ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Protokoly Staršovstva 1927 – 1945, schůze staršovstva 3. 12. 1944, s. 199

¹³⁷ ČCE Nymburk, Archiv FS v Nymburce, Josef KOSTKAN /1889-1954/, život – služba – teologie, Vladimír Taich, 18. 6. 1989

¹³⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Kniha protokolů ze shromáždění SČME 1930 – 1936 v Hořátvi, nečíslováno

¹³⁹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Kazatelská stanice Sadská, Dopis okrsku Jeronýmova Jednoty seniorátu Poděbradského, Žádost o dar z okrskové pokladny, 30. 5. 1944

¹⁴⁰ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Kazatelská stanice Sadská, Kazatelská stanice Hradištko

mu pevné zdraví a vyjádří přání opět přivítat v budoucnu Kostkana na návštěvě v Hořátvi.¹⁴¹ Urna s popelem Kostkana je uložena na hořátevském hřbitově.

V. 11. Doba působení Jaromíra Sklenáře (1953-1968)

Volba nového faráře se uskuteční v lednu následujícího roku a k volbě se přihlásí tři uchazeči: poděbradský vikář Jaromír Sklenář, farář Ilja Burian z Nového Jičína a modřanský farář Jaroslav Choděra. Účast voličů je jen těsně nad hranicí usnášeníschopnosti a zvolen je Jaroslav Sklenář z Poděbrad, který získá všechny možné hlasy až na jeden, jeho volba je následně potvrzena Synodní radou. Měsíc po volbě faráře se koná také volba nového staršovstva, byl zvolen nový kurátor Josef Chvalovský z Hořátve. Dosavadní kurátor Jan Kubiček zastával funkci přes 40 let, rovněž vykonával mnoho dalších prací, dohlížel nad správou sborového majetku a nad správou pokladny, byl zapisovatelem schůzí a vedl pěvecký sbor, který po jeho smrti značně polevil ve schůzkách.¹⁴²

Jaromír Sklenář se narodil 24. března 1926 v Brně. Ve válečném období studoval gymnázium v Praze, jeho studium však bylo přerušeno v posledním roce války, kdy byl totálně nasazen jako dělník ve Vršovické zbrojovce. Ve svých 20 letech prodělal obrnu. Po skončení války dokončil gymnázium a poté nastoupil na Husovu československou evangelickou fakultu. Po úspěšném ukončení studia byl vikářem v pražských Vinohradech, poté se přesunul do Poděbrad, kde také působil jako vikář.¹⁴³ Sklenář byl oficiálně uveden do funkce nymburským farářem Benešem v březnu 1953, při instalaci faráře zazní přednáška na téma Odkaz Komenského od profesora Josefa Bürge Jeschkeho.¹⁴⁴ Sklenář byl za svého působení jmenován za člena Stálého odboru studijního, díky jeho badatelské činnosti a díky překladům Bratrské konfese. Farář byl činný i literárně, přispíval do církevních časopisů a byl členem redakční rady Křesťanské Revue.

Během padesátých let se komunistické straně již naplno podařilo dosáhnout mocenské nadvlády a přerušit tak svobodný rozvoj republiky. To se pojilo s bojem proti církvím (na začátku zejména však proti církvi katolické, později prakticky bez rozdílů). Komunistický

¹⁴¹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dopis od vdovy po faráři Kostkanovi, leden 1954

¹⁴² ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Farář a sen. J. Kostkan (1889-1954), Zpráva o životě hořátevského sboru za dobu od 1. 1. 1953 do 31. 8. 1953

¹⁴³ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Sběrka dokumentů - farář Jaromír Sklenář, nedatováno, bez autora

¹⁴⁴ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Sběrka dokumentů - farář Jaromír Sklenář, Pozvánka k instalaci faráře J. Sklenáře

odpor vůči církvím se naplno projevuje v rapidním úbytku členů církví a hořátevský sbor není výjimkou. V roce 1955 má sbor ještě více než 1200 členů, nicméně každoročně sbor ztrácí 20 až 30 jednotlivců. Úbytek členů je také způsoben úmrtími starších členů a nezájmem mladých. Do roku 1975 pak sbor ztratí zhruba na 300 členů.¹⁴⁵ S úbytkem členů jde také ruku v ruce se zmenšující počet duší aktivně přítomných na sborových schůzkách. Jak vychází ze zprávy,¹⁴⁶ při kázání v kostele se v 50. letech schází v Hořátvi v průměru 75 členů, v Sadské pak je průměrná účast 10 a v Hradištku 15. Nedělní škola se však koná pouze v Hořátvi a náboženství vyučuje sám farář, přičemž průměrná účast dětí je 15.

V následujících 5 letech sbor plánuje několik úprav na nemovitostech: vybudování nového plotu kolem fary a drobnější oprava fary, oprava církevní školy v Hořátvi a na popud architekta dojde i k opravě kostela (exteriér i interiér – podlaha, lavice atd.) Na tyto opravy dostane sbor příspěvek od Synodní rady 15000 Kčs a dalších 15000 Kčs půjčkou.¹⁴⁷ Farní byt byl upraven a sbor tak získal vhodnější prostor pro konání sborových schůzek jako jsou biblické hodiny, schůzky pěveckého sboru, nedělní školu, schůzky mládeže nebo bohoslužby v zimních měsících, kdy budova kostela prochladne.¹⁴⁸

V roce 1957 se na popud hořátevského staršovstva začíná chystat publikace ke vzpomínce 175. výročí zahájení života a práce obnovené evangelické církve v Čechách. Kromě duchovního Sklenáře a hořátevského sboru se na publikaci podílí sbory v Bošíně, Lysé nad Labem, Velimi, Kšelech, Chlebích a Libici nad Cidlinou. Publikace s názvem „*Počátky práce tolerančních sborů na Poděbradsku*“ jejímiž autory jsou Sklenář a libický farář Soušek. Publikace se ohlíží do těžké historie jednotlivých sborů v poděbradském seniorátu v samém začátku jejich působení, od tajných scházení evangelíků, povolávání prvních farářů a stavění modliteben, až po školství a pomalé usazování sborů.

Problém nadále představují obě církevní školy, které nadále náleží sboru. Školy v Hořátvi a v Pískově Lhotě nejsou již přímo užívány sborem, pouze se pronajímají. Škola v Hořátvi je pronajata za 500 Kčs ročně a škola v Pískové Lhotě se nyní pronajímá bezplatně. Důvodem bezplatného pronájmu bylo využívání budovy družstvem JZD od roku 1975, nájem tak není placen za užívání až do roku 1990. Za doby Sklenáře je budova nevyužívané staré školy v Hořátvi bezplatně věnována obecnímu úřadu, nicméně pouze

¹⁴⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Evidenční přehledy za uplynulé roky adresované seniorátnímu výboru v Nymburce

¹⁴⁶ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Zpráva o hořátevském sboru českobratrské církve pro zasedání konventu poděbradského seniorátu za dobu 31. srpna 1955–26. srpna 1957

¹⁴⁷ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dopis okresnímu národnímu výboru – církevní oddělení Nymburk, Plánování oprav v příští pětiletce, 19. 5. 1955, Farář Sklenář

¹⁴⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dopis synodní radě ČCE, 7. 5. 1955, Farář Sklenář

s podmínkou, že budovu obec využije jen pro účely zbudování bytu pro učitele.¹⁴⁹ Nicméně toto přání splněno nebylo, po věnování byla budova prodána a byla využívána jako soukromý byt. Budova školy tak nebyla navracena v restitucích, jelikož byla darována.

V 50. a 60. letech sbor často usiluje o návštěvy zahraničních kazatelů, zejména z Německa, Nizozemska a USA, některé návštěvy se uskuteční, nicméně mnoho kazatelů přes avizované přijetí návštěvy na poslední chvíli odřekne. Sbor však hostí mnoho zajímavých přednášejících: např. synodního seniora Viktora Hájka, teologa a historika Amadea Molnára,¹⁵⁰ kazatele Dušana Čapka, teologa a pedagoga Josefa L. Hromádku nebo kazatele ze Zádveric, který přednese přednášku o Janu Karafiátovi.¹⁵¹

SČEM funguje s přestávkami díky nedostatku nebo nezájmu mladších členů. V 50. a 60. letech ovšem děti ze sboru vyjíždí společně s dalšími dětmi z ostatních sborů na pobyty v církevních domech v Herlíkovicích a v Bělči nad Orlicí. Pobyty spočívají ve výuce náboženství, ale děti se také věnují drobným pracím a brigádám nebo sportovním aktivitám.¹⁵²

V květnu 1962 přijme pozvání na uspořádání koncertu při příležitosti nešpor v hořátevském kostele varhaník Zdeněk Čep, lektor církevní hudby z katedry praktické teologie. Před konáním koncertu jsou ještě urychleně opraveny varhany. Během koncertu zazní skladby od skladatelů Bacha, Černohorského nebo Armsdorfa, zazní také sólový zpěv faráře Sklenáře doprovázený Čepem.¹⁵³ Sbor také prostřednictvím Kostnické jednoty často hostí zástupce ostatních sborů, jež vyráží na výlety v Polabí.

Od roku 1963 Sklenář díky absenci duchovního v Kšelech u Českého Brodu dostane na přechodnou dobu tamní sbor na starost a musí tak dojíždět na motocyklu, příspěvek na zakoupení motocyklu dostane od Synodní rady. Díky obrně faráře, která mu způsobila ochablé svalstvo na nohou, žádá sbor pro faráře automobil, této žádosti však není vyhověno s odůvodněním, že jeho působení v Kšelech je pouze na dobu přechodnou. Poté co již není potřeba dojíždět do Kšel, je sboru motocykl ponechán k užití a farář na motocyklu objíždí všechny přífařené obce, což mu značně usnadní práci, jelikož spojení veřejnou dopravou mezi přífařenými obcemi bylo časově náročné nebo nedostupné vůbec

¹⁴⁹ ČCE Nymburk, Archiv FS v Nymburce, Nabídka bezplatného odevzdání do vlastnictví československého státu, 30. 5. 1967

¹⁵⁰ Pravnuk druhého faráře Jan Molnára

¹⁵¹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Osobní korespondence Jaromíra Sklenáře z 50. a 60. let 20. stol.

¹⁵² Dle osobního svědectví Jany Kvízové, celoživotní členky sboru a bývalé účetní sboru

¹⁵³ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Korespondence, Korespondence mezi Čepem a Sklenářem březen-květen 1962

a farář musel obrážet obce na kole¹⁵⁴. Farář, poté co odpadne Kšelské břemeno odcestuje na několik týdnů do Německa, kde studuje práci a život tamějších sborů a přednáší o církevních poměrech v Čechách.¹⁵⁵ Zastoupen je farářkou Marií Čejkovou z Poděbrad, která zde několikrát již v minulosti kázala (budoucí manželka budoucího faráře v Hořátvi Taicha).

V roce 1967 dostane sbor 2000 Kčs od Jeronýmovy Jednoty k opravení padající omítky na kostele a na jižní straně fary, opravy jsou provedeny ku příležitosti 175. výročí zbudování kostela,¹⁵⁶ ke kterému pronese kázání se vzpomínkou na toleranční dobu člen Synodní rady Miloš Šourek.

V reakci na invazi vojsk Varšavské smlouvy zasílají členové sboru 25. srpna 1968 profesorům Rudolfovi Říčanovi a Amádeu Molnárovi z Komenského evangelické fakulty v Praze dopis, kde děkují, že protestovali prostřednictvím rozhlasu proti „*nezdůvodněné, nevyžádané a brutální okupaci naší země*“, podepsáno je v čele s farářem 91 členů sboru, většinou z Hořátve.¹⁵⁷

V tento rok odchází Jaromír Sklenář do Českého Těšína, kde do své smrti roku 1979 sloužil jako farář. V Těšíně se uvolnilo místo odchodem vikáře Jiřího Řeháka a Sklenář byl těšínským sborem takřka jednomyslně zvolen již v březnu roku 1968. Sklenář vzal sám na sebe iniciativu a hledal za sebe vhodného náhradníka z řad předchozích uchazečů o místo hořátevského faráře nebo ze svých známých a spolužáků z fakulty. Osloveni jsou korespondenčně např. Karel Matějka, farář z Břeclavi, Jan Chvála, farář z České Lípy, farář Svoboda z kazatelské stanice v Lomnici nad Popelkou nebo farář z Růžďky na Vsetínsku. Sklenář v dopisech¹⁵⁸ láká potencionální kandidáty na vícepokojový útulný byt na faře, blízkost měst Nymburka a Poděbrad, rychlé spojení do Prahy a na „*krásné a duchovně vroucí prostředí sborového života*.“ Do doby zvolení a instalace nového faráře vykonává funkci administrátora nymburský senior Josef Beneš. Sklenář zůstává se sborem

¹⁵⁴ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Korespondence, Korespondence staršovstva s kanceláří synodní rady ČCE mezi lety 1962–1965

¹⁵⁵ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Žádost o druhou část dovolené adresovaná seniorátnímu úřadu v Nymburce, 12. září 1966

¹⁵⁶ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Kopie dopisu s prosbou pro Seniorátní odbor Jeronýmovy jednoty Nymburk, 5. června 1967

¹⁵⁷ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, 1968, Kopie dopisu adresovaný pracovníkům Historické katedry Komenského evangelické fakulty v Praze profesorům Dr. Rudolfovi Říčanovi a Dr. Amadeu Molnárovi, 25. srpna 1968

¹⁵⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Osobní korespondence Sklenáře s potencionálními uchazeči, 1967-1968

v kontaktu, avšak jeho zhoršující se nemoc mu zabraňuje osobně Hořátev navštívit a několikrát avizovanou návštěvu na poslední chvíli odřekne.¹⁵⁹

Sklenářovi mělo být zvlášť komunistických orgánů a díky snahám jednotlivců věrných režimu zakazováno vzdělávání dětí v náboženství v okolních obcích. Zakazovány mu byly rovněž veškeré snahy vést mládež např. v hudebních kroužcích. Sklenář měl být také při svých cestách mimo region osobně sledován. Tyto aspekty mohly vést k rozhodnutí jinak velmi oblíbeného faráře opustit sbor a stát se farářem ve vzdáleném Slezsku.¹⁶⁰

Na konci 60. let klesl počet členů sboru pod 950 a bohoslužby navštěvuje v průměru 40 lidí.

V. 12. Doba působení Lubomíra Linky (1969-1980)

Novým duchovním se stane Lubomír Linka, dosavadní farář v Novém Bydžově, Synodní rada ho oficiálně potvrdila v den jeho narozenin roku 1969. Lubomír Linka se narodil 11. 3. 1922 v Bratislavě. Navštěvoval Obecnou školu a gymnázium v Hradci Králové. V období protektorátu vystudoval dálkově bohosloví, působil jako diákon v několika sborech v Čechách. Po válce studoval na Husově evangelické bohoslovecké fakultě. Po komunistickém převratu působil 5 let jako vikář v Křížové (Krucemburk) v okr. Chrudim a poté až do instalace v Hořátvi byl duchovním u sboru v Novém Bydžově.¹⁶¹

V roce 1979 musí po mnoho letech dojít k podstatnějším opravám kostela, sbor požádá o stavební povolení, jelikož je budova již vedena v seznamu památek, kterému je vyhověno. Dojde k opravě omítky říms, soklu, přeložení a opravám střešních krytin, spárování komínu, výměně skel a provedení vápenné omítky pláště budovy, dojde také na kosmetické úpravy kalichů na budově.¹⁶² Stavebního dozoru se ujme bezplatně Jiří Kubíček, člen sboru, který je ve stavitelském oboru vzdělán a také zaměstnán. Celkem opravy vyjdou na 11857 Kčs. Značná část oprav a prací byla provedena svépomocí samotnými členy sbory a bylo na opravy přispěno četnými dary, čímž se značně ušetřilo zasahování do sborové pokladnice. Výsledná částka však sbor do značné míry zasáhne

¹⁵⁹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dopisy Sklenáře adresované sboru, 1969

¹⁶⁰ Dle osobního svědectví Jany Kvízové, celoživotní členky sboru a bývalé účetní sboru

¹⁶¹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Farář L. Linka /sbor. práce, Žádost o státní souhlas k volbě Linky v Hořátvi, Kopie dopisu, Kancelář synodní rady ČCE, 31. 1. 1969

¹⁶² ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Technická zpráva k opravám 1979

díky nakupování materiálu, proto sbor po skončení oprav požádá zpětně o proplacení části peněz, čemuž je vyhověno.¹⁶³

V lednu 1980 farář Lubomír Linka přijme pozvání stát se farářem v Černilově a oficiálně rezignuje 6. července 1980. K prozatímnímu kázání je pozván farář Vladimír Taich, který je také následně zvolen za duchovního.

V. 13. Doba působení Vladimíra Taicha (1980-1990)

Vladimír Taich se narodil roku 1928. Taich byl jediným kandidátem na post duchovního, volba proběhla 14. září 1980.¹⁶⁴ Taich nebydlel za svého působení v Hořátvi, ale dojížděl z Poděbrad, kdy bydlel se svou manželkou, toho času farářkou¹⁶⁵ v Poděbradech. Fara tak je nově neobydlena a je později pronajata manželskému páru. Taichovi se i přes velké osobní úsilí a přes denní dojíždění do Hořátve z Poděbrad nepodařilo držet početní stav sboru a úbytek členů tedy pokračoval.

V září roku 1980 přijede skupina 15 maďarských farářů, kteří si při cestě do Prahy chtějí prohlédnout hořátevský kostel a sborové prostředí a navštívit hrob krajana Ladislava Baky, prvního duchovního v Hořátvi.¹⁶⁶

Ve zprávě¹⁶⁷ staršovstva z roku 1982 si starší stěžují na členy, jelikož značná část (134) salár neplatí vůbec, nebo platí pouze minimální částky, sbor tím tak finančně trpí. Dalším problémem v 80. letech je razantní úbytek členů na nedělních schůzkách a bohoslužbách. Staršovstvo si stěžuje, že dopisy a výzvy k účasti na sborových schůzkách zůstávají naprosto bez odezvy a apeluje na členy, aby se zamyslely nad předky a nad dějinami hořátevského sboru, který ignorací vlastních lidí upadá. Na tento problém ukazuje staršovstvo mnohokrát a podobné výzvy, ať už k větší aktivitě nebo k placení saláru se v 80. letech opakují, někteří členové staršovstva dokonce docházejí za neaktivními členy a snaží se je přesvědčit k větší účasti na sborovém životě.

¹⁶³ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Farář L. Linka /sbor. práce, Žádost o refundaci materiálových výloh spojenou s opravou kostela adresovaná Josefu Ditrichovi, ONV Nymburk, 23. listopadu 1980

¹⁶⁴ ČCE Nymburk, Archivu sboru v Hořátvi, Povolávací listina Vladimíra Taicha, 14. září 1980

¹⁶⁵ Taich se stal farářem sboru jako rozvedený, později se oženil s Marií Čejkovou, ta byla farářkou v Poděbradech od roku 1962. Vladimír Taich i jeho žena Marie skončili ve svých funkcích roku 1990 a z Poděbradska se odstěhovali.

¹⁶⁶ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Turistické návštěvy sboru, Dopis Bedřicha Bašuse adresovaný Taichovi, 5. září 1980

¹⁶⁷ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Dopis staršovstva členům sboru v Hořátvi, listopad 1982

V roce 1982 se slaví výročí 200 let od založení sboru a v pamětním shromáždění sbor připomene Heřmana z Tardy a dlouhou historii sboru. Účastní se ho také hosté z řad významných osobností ČCE církve.¹⁶⁸

Díky neobydleným prostorům fary se sbor rozhodne nabídnout bezplatně (pouze za údržbu a úklid v prostorách využívaných sborem při schůzkách a dle potřeby vytápění modlitebny a příslib pomoci s drobnými pracemi) užívání fary studentské manželské dvojici. Na nabídku odpoví manželé Lie a Jiří Ruthovi z pedagogické fakulty, kteří se záhy do fary nastěhují a začnou s drobnými úpravami fary jako vymalování zdí a okenních rámců nebo úpravy zahrady. Z fary se odstěhují o 3 roky později v létě 1984.¹⁶⁹ Od té doby již fara nebyla nikdy obydlena. Mezi lety 1988-1989 je vyměněna střešní krytina na kostele za přispění evangelíků z Rakouska a díky finanční pomoci z Jeronýmovy Jednoty.¹⁷⁰ Velkou část prací vykonal vlastnoručně farář Taich s jeho ženou.¹⁷¹

V. 14. Administrátoři Blahoslav Matějka a Pavel Dvořáček

Fakt, že Taich dojížděl z Poděbrad, mohl být jeden z aspektů postupného ochabování aktivit sborového života a rapidní snižování účasti členů na shromážděních, které pokračuje během 90. let. Můžeme tak říci, že se jednalo o jednu z předzvěstí úpadku hořátevského sboru. Po odchodu Taicha není zvolen nový farář a sboru je tak přidělen administrátor Blahoslav Matějka, diákon z Nymburka, který zastával úřad mezi lety 1990–1995. Matějka za svého administrování svépomocí opravil omítku a vybílil kostel.¹⁷² V roce 1991 je rozhodnuto o odprodeji bývalé církevní školy v Pískové Lhotě.¹⁷³

V roce 1992 sbor oslavuje 200 let od postavení chrámu, k této příležitosti sbor připraví brožuru mapující stručný náboženský vývoj v českých zemích, dějiny sboru v Hořátvi a ukázky z pamětí Bedřicha Molnára o životě na faře. V této době má sbor zhruba 400 členů.

Poslední křest byl proveden v kostele v roce 1995. Matějka poté téhož roku odejde kázat do Libštátu u Semil.

¹⁶⁸ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Pozvánky k oslavám, leden 1982

¹⁶⁹ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Ruthovi, Inzerát zaslaný D. Čapkovi (Komenského evang. Bohoslovecká fakulta v Praze) a osobní korespondence mezi farářem a Jiřím Ruthem 1981–1984

¹⁷⁰ Dějiny kostela v Hořátvi. Nymburk.evangelnet.cz: ČCE Farní sbor v Nymburce [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <https://nymburk.evangelnet.cz/o-nas/dejiny-kostela-v-horatvi/>

¹⁷¹ Dle osobního svědectví Jany Kvízové, celoživotní členky sboru a bývalé účetní sboru

¹⁷² Dle osobního svědectví Jany Kvízové, celoživotní členky sboru a bývalé účetní sboru

¹⁷³ ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Škola v Pískové Lhotě, Prodej církevní školy v Pískové Lhotě, dokument z 9. října 1991, Blahoslav Matějka

Dalším administrátorem je poděbradský farář Pavel Dvořáček, ten do Hořátve dojížděl do roku 1998, kdy se začíná pomalu mluvit o přeměně sboru v Hořátvi na kazatelskou stanici. O tento krok požádá samo staršovstvo, jelikož bylo nemožné nadále hospodářsky držet sbor při životě díky stálému úbytku členů.¹⁷⁴ Oficiálně pak sbor zanikl usnesením z 26. května 2000¹⁷⁵ po dohodě mezi sborem v Hořátvi a farním sborem ČCE v Nymburce a sbor v Hořátvi má tak status kazatelské stanice nymburského sboru. Od roku 1998 až do současnosti je farářkou Kateřina Roskovcová z Nymburka.

V. 15. 2000 – současnost

Sborový život značně polevil, do roku 2010 byl účastno sborových shromážděních zhruba 15-20 lidí a v posledním desetiletí aktivních členů ještě ubylo. Sbor se scházel do roku 2020 na faře každý čtvrtek při biblických hodinách a v neděli se schází při bohoslužbách v kostele, nicméně členů z Hořátve je v dnešní době průměrně přítomno 5-7, občasně pak na schůzkách přibude několik málo lidí z okolních obcí.¹⁷⁶

V posledních dvou desetiletích dojde k několika rozsáhlým opravám na budově kostela, kdy kostel musel být na několik let uzavřen. Mezi lety 2009 až 2010 dojde k opravě fasády financované z Evropského zemědělského fondu na obnovu venkova.¹⁷⁷ Další rekonstrukce proběhla v roce 2017 a 2018, kdy byla položena nová střecha, opraveny krovy a byla provedena rozsáhlá oprava pozednice, uvnitř pak byly podlepeny malby. Opravy vyšly na více než 2 mil. korun a byly provedeny za přispění havarijního programu MKČR, Nadace ČEZ, Fondu kultury a obnovy památek Středočeského kraje a farního sboru ČCE v Nymburce a z Jeronýmovy Jednoty.¹⁷⁸ Dojde také na opravu hřbitovní zdi a střechy márnice, pod správou obce byl však z nových střešních tašek vyobrazen na střeše márnice kříž, po stížnostech je tak nově položená střecha znovu rozebrána a tašky přeskládány tak, aby vyobrazovaly kalich. V roce 2020 byla prodána hořátevská fara do soukromých rukou, důvodem prodeje byla finanční zátěž spojená s udržováním budovy a nevyhnutelná blížící se rekonstrukce.

¹⁷⁴ ČCE Nymburk, Archiv FS v Nymburce, Dohoda o sloučení sborů Hořátve a Nymburka, 12. 3. 2000

¹⁷⁵ ČCE Nymburk, Archiv FS v Nymburce, Prohlášení o ukončení existence FS ČCE Hořátev a převedení majetku na FS ČCE Nymburk, 2. 9. 2000

¹⁷⁶ Dle osobní výpovědi farářky Kateřiny Roskovcové

¹⁷⁷ Dějiny kostela v Hořátvi. Nymburk.evangelnet.cz: ČCE Farní sbor v Nymburce [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <https://nymburk.evangelnet.cz/o-nas/dejiny-kostela-v-horatvi/>

¹⁷⁸ *Toleranční modlitebna Hořátev: Rozpočet rekonstrukce* [online]. [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.modlitebna.cz/rozpocet/>

VI. ZÁVĚR

Historie hořátevského sboru je takřka neodmyslitelně spjata s historií samotné obce. Evangelíci měli od vydání patentu v Hořátvi na dlouhou dobu většinové zastoupení, a tak historie sboru přináší cenný vhled do samotné historie obce a do jejího dění. Jelikož sbor jako takový byl do jisté míry centrem života v Hořátvi.

Příklady pronásledování hořátevských nekatolíků, o nichž byla řeč na úplném začátku, nebyly ničím zcela výjimečným. Jednotlivé případy perzekucí však ne zcela ukazují na reálný rozsah protestantského přesvědčení hořátevských, jelikož se po vydání patentu drtivá většina obyvatel přihlásí k jedné z nově povolených konfesí. Hořátevští tak čelili nové výzvě: vybudovat si svůj vlastní sbor. Poté, co se ke své víře mohou již veřejně a hrdě hlásit sice nečelí již tolika útokům ze strany státního aparátu, jež byl v pevném svazku s církví, ale nově čelí zvýšené míře ústrků ze stran katolického obyvatelstva. Jejich nově tolerovaná víra nebyla jiná pouze v náboženském výkladu, ale i v samotné institucionalizaci náboženského života. Hořátevský sbor se mohl také spolu se sborem ve Velenicích stát prvním na celém Poděbradsku, který by měl vlastní modlitebnu. Nicméně díky zrychlené výstavbě modlitebny ve Velmi byla výstavba v Hořátvi odložena a prvenství tak sboru uniklo.

Evangelické církve se od té katolické odlišují svojí větší mírou demokratičnosti. Volení farářů a vlastních zástupců – presbyterů, ve spojení s volenými zástupci v celocírkevní – Synodní radě a rozdělení sborů v jednotlivých seniorátech, přináší jistou míru autonomie dokonce i těm zdánlivě nejmenším sborům. Demokratické prvky v rámci církve se však naplno rozvinou až po roce 1918 po spojení církví pod hlavičku ČCE.

Budování sboru bez jakýchkoliv zkušeností a prakticky s nulovým zázemím a chybějícími prostředky bylo obtížné. Na hořátevské se však usmálo štěstí v podobě obětavého prvního faráře Baky, pod jehož vedením byly zbudovány v obci čtyři církevní nemovitosti: škola, modlitebna, fara a hřbitov. Sbor tak vynaložil velké úsilí, aby nastartoval svůj život. Finanční zátěž byla velká, zde se však projevila relativní bohatost sedláckého a chalupnického obyvatelstva těžící z úrodného polabského kraje. Baka zasvětil sboru a církvi takřka celý život, neoženil se a veškeré své síly tak vrhl do náboženského života, to mu také vyneslo vysokou církevní funkci superintendenta.

Druhý farář Jan Molnár již přichází do prakticky zcela zaběhnutého a ustáleného sboru s velkým počtem oddaných a aktivních věřících, který dále rostl. Za Molnára byla

vystavěna nová budova fary, která sboru sloužila 85 let. Hořátevskou evangelickou školu navštěvují desítky dětí protestantů z celého blízkého okolí. Početná rodina faráře byla dle Tardyho díky pilnosti a svědomitosti v duchovních záležitostech a obětavosti Molnára dobrým příkladem pro celý sbor.¹⁷⁹ Příslib uvolnění náboženských poměrů revolučního roku 1848 a jeho naplnění o rok později znamenalo v praxi mírné zlepšení finanční stránky sboru, jelikož odpadly některé poplatky, jež evangelické sbory platily katolíkům. Nicméně ze zlepšení náboženských poměrů se Molnár dlouho těšit nemohl, zemřel o čtyři roky později.

O tom, kdo bude novým duchovním hořátevského sboru se po smrti Molnára vedly ostré spory. Novým duchovním po několika výstupech a peripetiích znesvářených stran, jež měly určit kdo by měl být nástupcem Molnára, je zvolen Jindřich z Tardy. Ten zemřel mlád a byl u sboru pouhých 5 let. Nastupující duchovní Heřman z Tardy je nepochybně nejslavnější postavou, která prošla sborem v Hořátvi. Mladý Tardy přichází ke sboru plný energie a s vervou se ujme náboženského života ve sboru, který značně pozvedne, svědomitě vedl sborovou kroniku, zasadil se o zbudování nové církevní školy v sousední Pískové Lhotě, věnoval se dějinám; zejména těm náboženským, navázal pevné styky se zahraničními sbory a zasadil se o osvětu sboru, kdy jako redaktor Hlasů ze Siona dbal na to, aby hořátevští odebírali naučné a náboženské noviny a časopisy. Krátce po jeho příchodu vyjde v platnost Protestantský patent, hořátevští evangelíci se tak již prakticky stávají rovnoprávními. Tardy do jisté míry sbor proslaví a ten tak vejde do širšího podvědomí v českém evangelickém prostředí. Tardy se po odchodu k Hořátvi hrdě hlásí, stejně jako sbor k němu. Na rozloučenou sepíše Tardy historii sboru, která se stala základním stavebním kamenem této práce. S Heřmanem z Tardy také končí „maďarská tradice“ duchovních v Hořátvi, všichni čtyři dosavadní faráři působící u sboru měli totiž kořeny v Uhrách nebo byli nějakou mírou maďarského původu.

Pátý duchovní Kocián přichází v roce 1868, sbor čelí za jeho působení odlivu členů, jednak z důvodu migrace obyvatel do Spojených států amerických a odfaření několika obcí, jež se připojují k nově vzniklým sborům. Kocián se aktivně věnuje školství, což mu později vyneslo zvolení do okresní školní rady Poděbradska, smutným paradoxem ale je, že za jeho působení je sbor nucen zavřít školu v Hořátvi. Za jeho působení postihne sbor také finanční tíseň, ta je výsledkem odfařování obcí a vysokých nákladů spojených s vydržováním dvou škol. Během posledního roku jeho působení se začíná stavět dnešní fara

¹⁷⁹ Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Víděň, 1868, s. 16

a následujícího roku je již domovem pro nového faráře Rudolfa Kaldu. Doba jeho působení je plná rozporů. Vztahy s farářem dle dostupných a omezených zdrojů o tomto období nebyly nejlepší. Do ohňů První světové války, které v té době sužovaly Evropu byl kromě desítek mužů ze sboru vržen také Kalda. Ten se však do Hořátve nevrátil, ne však z důvodů, díky kterému se nevrátili mnozí padlí vojáci, ale z důvodu toho, že si již on a ani hořátevské presbyterstvo nepřálo jeho další působení.

Ke sloučení dvou dosavadně povolených církví dojde koncem roku 1918. ČCE, rokem pevně spojená se zrodem Československa, nabírá v dalších letech na síle a hlásí se k ní tisíce Čechů, vzniká díky tomu také mnoho nových sborů.¹⁸⁰ Právě v prvních několika letech po jejím vzniku dosáhne hořátevský sbor svého vrcholu a počet jeho členů se pohybuje pod hranicí 1500.

Problémem v meziválečném období představuje v Hořátvi vybírání saláru. Ne, že by jeho výběr byl jindy takový, jak by si staršovstvo s faráři představovali, nicméně salár se objevuje v tomto období jako hlavní téma schůzí staršovstva nepoměrně často a pro jeho výběr je přijato několik opatření. Sbor díky finanční tísní podá také žádost o hmotnou podporu. Finanční stránka sboru se ustálí až v období Druhé světové války, kterou přežije sbor bez úhony, a naopak rozšíří svoji působnost zřízením kazatelských stanic ve dvou obcích. Sbor také založí sbor mládeže, ten je však aktivní pouze s výkyvy, jež jsou zapříčiněny narůstající pasivitou mladších členů na sborovém životě.

Po roce 1948, kdy si obnovené Československo přebírá do rukou komunistická strana, vzroste počet sborů v ČCE o 66 (24%), důvodem byl nyní již pomalu doznívající počet nově příchozích a to, že ze startu vlády KSČ byl odpor proti církvi namířen zejména proti té katolické, to se však během následujících let změní.¹⁸¹ Věřící jsou tak přímo nebo nepřímo odrazováni od aktivní participace v náboženském životě. Hořátevský sbor (stejně jako celá církev) od konce 50. let začíná čelit zvýšenému a stálému úbytku členů, přičemž pokles zapsaných členů se v Hořátvi periodicky snižuje o desítky věřících ročně.

¹⁸⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. Český časopis historický: Sto let Českobratrské církve evangelické a Církve československé (husitské): Náboženské organizace, společenská poptávka a racionalita řízení. 2018, 116(4), 1059-1078. ISSN 0862-6111, s. 1063

¹⁸¹ NEŠPOR, Zdeněk R. Český časopis historický: Sto let Českobratrské církve evangelické a Církve československé (husitské): Náboženské organizace, společenská poptávka a racionalita řízení. 2018, 116(4), 1059-1078. ISSN 0862-6111, s. 1067

Tabulka č. 1: Údaje o počtech členů za vybrané roky

Rok	Počet členů
1955	1206
1958	1158
1962	1107
1964	1055
1967	993
1979	854
po 1983	<800

Pokles náboženského života v českých zemích zhruba od poloviny minulého století můžeme s odstupem lehce dát za vinu komunistickému režimu a jeho odporu vůči církvím. Do jisté míry by toto tvrzení bylo pravdivé, nicméně úpadek a odliv členů byl způsoben i dalšími vlivy jako jsou: urbanizace, prohlubující se trend odluky státu od církve nebo zkrátka úmrtí starších členů a neschopnost přitáhnout nové lidi k víře. Místo reflexe náboženského a společenského vývoje a pokusu o modernizaci církve (to samozřejmě bylo za tehdejší ekonomické, sociální a zejména politické situace obtížné) se v Čechách projevil tradiční – historický konzervatismus církví. Míra konzervatismu se samozřejmě mezi jednotlivými církvemi lišila, nicméně tento aspekt byl jedním z faktorů poklesu náboženského života.

Komunistická zvůle nicméně dopadla také přímo na sbor hořátevský. Jedním z důvodů úpadku sboru je také násilná kolektivizace, která částečně dolehla i na hořátevské bohatší zemědělské rodiny, jmenovitě zejména na rodinu Kubíčků, která se musela z Hořátky vystěhovat. Rodina Kubíčků byla historicky jedna z nejmajetnějších ve vsi a přispívala sboru velmi bohatě. Díky tomu také již od úplného počátku sboru zastávala rodina Kubíčků kontinuálně až do jejich vystěhování vysoké funkce ve sboru (kurátoři, pokladníci atd.). Další zásah státní moci osobně pocítil farář Sklenář, kterému byla zakazována činnost s mládeží a byly mu kladeny pod nohy různé překážky, které zneprůjemňovaly výkon jeho práce. To mělo za výsledek jeho nucený „útěk“ do jiného, Hořátky vzdáleného, sboru rok po invazi vojsk Varšavské smlouvy.

Za doby faráře Linky dojde k rozsáhlejší opravě budovy kostela, nicméně pokračuje trend úbytku členů ve sboru. Další farář Taich věnoval sboru maximum sil, věnoval se ve velké míře například archivu, bez kterého by tato práce nevznikla, nicméně jeho fyzická

nepřítomnost v Hořátvi se pravděpodobně více či méně projevila i na dalším snižování členů. Výzvy hořátevským k větší náboženské participaci jako dopisy členům, osobní návštěvy nebo apely na slavnou historii sboru a připomínky toho co bylo, však nepadly na úrodnou půdu. Přesto, že počet členů mohl být „na papíře“ ještě vysoký, realita byla však odlišná a aktivních členů podílejících se na náboženském životě v Hořátvi razantně ubývalo. V roce 1989, kdy po 40 letech komunistické diktatury je Československu opět umožněn svobodný vývoj, však není zvolen nový farář. Taich se tak stal posledním farářem samostatného sboru v Hořátvi. Sbor je dalších 10 let života které mu zbývají veden administrátory. Po roce 2000 je již pod správou FS v Nymburce a farářky Kateřiny Roskovcové veden jako kazatelská stanice, což můžeme považovat za zánik samostatného farního sboru v Hořátvi.

VII. Zdroje

VII. 1. Literatura

BAŠUS, Bedřich. Toleranční sborník: Luterství a kalvínství v Polabí v době toleranční. Praha: Kalich, 1984.

BEDNÁŘ, František a Ferdinand HREJSA. Toleranční patent: jeho vznik a význam. Praha: Knihovna Svazu národního osvobození), 1931. Knihovna Svazu národního osvobození.

FIDLEROVÁ, Alena A. Duchovní život českých sympatizantů obnovené Jednoty z Husince u Střelína v dlouhém 18. století, popsany na základě ojedinělého rukopisného pramene. Cornova. Revue České společnosti pro výzkum 18. století a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze Česká společnost pro výzkum 18. století et al., 2017, 2017. ISBN 1804-6983.

FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem 2: Příběhy českých vojenských duchovních v dramatickém dvacátém století. Praha: Epoque ÚSTR, 2019. ISBN 978-80-7557-230-1.

FRIEDRICH, Gustav. Archiv český čili Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích: První kniha provolací desk dvorských z let 1380-1394, svazek 31. Praha: Domestikální fond český vydávaný komisí k tomu zřízenou při Král. čs. spo. nauk, 1921.

HÁJEK, Viktor. Heřman z Tardy: 1832-1932 K jeho stým narozeninám. Brno: Sociální ústav Českobratrské církve evangelické v Myslibořicích, 1932.

HELLICH, Jan. Ves Hořátev: Dějepisná studie.

CHLÁDKOVÁ, Věra, Jiří SKOŘEPA a Vladimír TAICH. 200 let tolerančního chrámu v Hořátví: 1792-1992: z dějin hořátevského chrámu Páně. Praha: Kalich, 1992. ISBN 80-7072-984-8.

JASNÁ, Jana. Z farského koutku: mým dětem, vypravuje tatínek - Vzpomínky Dr. Bedřicha Molnára z roku 1927. soukromý tisk pro rodinu a přátele, 2013.

KNOZ, Tomáš. Pobělohorské konfiskace: moravský průběh, střeoevropské souvislosti, obecné aspekty. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2006. Knižnice Matice moravské. ISBN 80-86488-34-9.

KOŽÍŠEK, Karel. Místopis okresu Nymburského. Poděbradsko: Obraz minulosti i přítomnosti, díl III. Nymburk: Josef Strachota, Nymburk, 1912.

MATĚJEK, František. Účinky Obnoveného zřízení zemského z roku 1628 na naše země. Vlastivědný věstník moravský. 1990, 42(3), 327-336. ISSN 0323-2581.

MELMUKOVÁ, Eva. Patent zvaný toleranční. 2., dopl. vyd. Neratovice: Verbum, 2013. Historicus. ISBN 978-80-903920-4-5.

NEŠPOR, Zdeněk. Skryté semeno nevzklíčilo aneb polemika s radikálními tezemi o kontinuitě české reformace. *Studia comeniana et historica* 35. 2005, (73-74), s. 239–252. ISSN ISBN 0323-2220.

NEŠPOR, Zdeněk R. Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5.

NEŠPOR, Zdeněk R. Sto let Českobratrské církve evangelické a Církve československé (husitské): Náboženské organizace, společenská poptávka a racionalita řízení. 2018, *Český časopis historický*. 116(4), 1059-1078. ISSN 0862-6111.

NEŠPOR, Zdeněk R. Náboženství v 19. století: nejcírkevnější století, nebo období zrodu českého ateismu? Praha: Scriptorium, 2010. ISBN 978-80-87271-22-3.

PRESBYTERSTVO SBORU. Stoletá památka: Posvěcení evang. ref. chrámu páně v Hořátvi. Pardubice, 1893.

SKLENÁŘ, J. a Z. SOUŠEK. Počátky práce tolerančních sborů na poděbradsku: K 175. výročí. Libice nad Cidlinou, 1958.

SOUŠEK, Zdeněk. Toleranční sborník: Tolerance v Polabí. Praha: Kalich, 1984.

VAVÁK, František. Paměti Františka Vaváka, souseda a rychtáře Milčického z let 1770-1816: Kniha čtvrtá. Jindřich Škopec, 1936.

Z TARDY, Heřman. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Vídeň, 1868.

Z TARDY, Heřman a J. JANATA. Památka roku slavnostního 1863, tisícileté památky obrácení národu českého na Moravě, Slovensku a v Čechách skrze Cyrila a Metoděje na křesťanství. Praha, 1864.

VII. 2. Internetové zdroje

Dějiny kostela v Hořátvi. Nymburk.evangelnet.cz: ČCE Farní sbor v Nymburce [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <https://nymburk.evangelnet.cz/o-nas/dejiny-kostela-v-horatvi/Od-vzniku-cirkev.Ceskokobratrska-cirkev-evangelicka> [online]. [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: <https://www.e-cirkev.cz/rubrika/796-kdo-jsme-Historie-Od-vzniku-cirkev/index.htm>

Toleranční modlitebna Hořátev: Rozpočet rekonstrukce [online]. [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.modlitebna.cz/rozpocet/>

Současnost: Církev dnes. Českobratrská církev evangelická [online]. [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www.e-cirkev.cz/rubrika/798-kdo-jsme-Soucasnost-Cirkev-dnes/index.htm>

Vyhláška min. školství a národní osvěty: O novém zřízení českobratrské církve evangelické v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Sbírnka zákonů a nařízení státu československého. 1922, ročník 1922, číslo 64.

Ministerstvo vnitra České republiky: Informativní počty obyvatel v obcích [online]. 2020 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich>

VII. 3. Archiv

Archiv FS ČCE, kazatelská stanice Hořátev

Archiv FS ČCE Nymburk

VIII. Přílohy

Všechny fotografie v příloze pořídil autor.

Příloha č.1

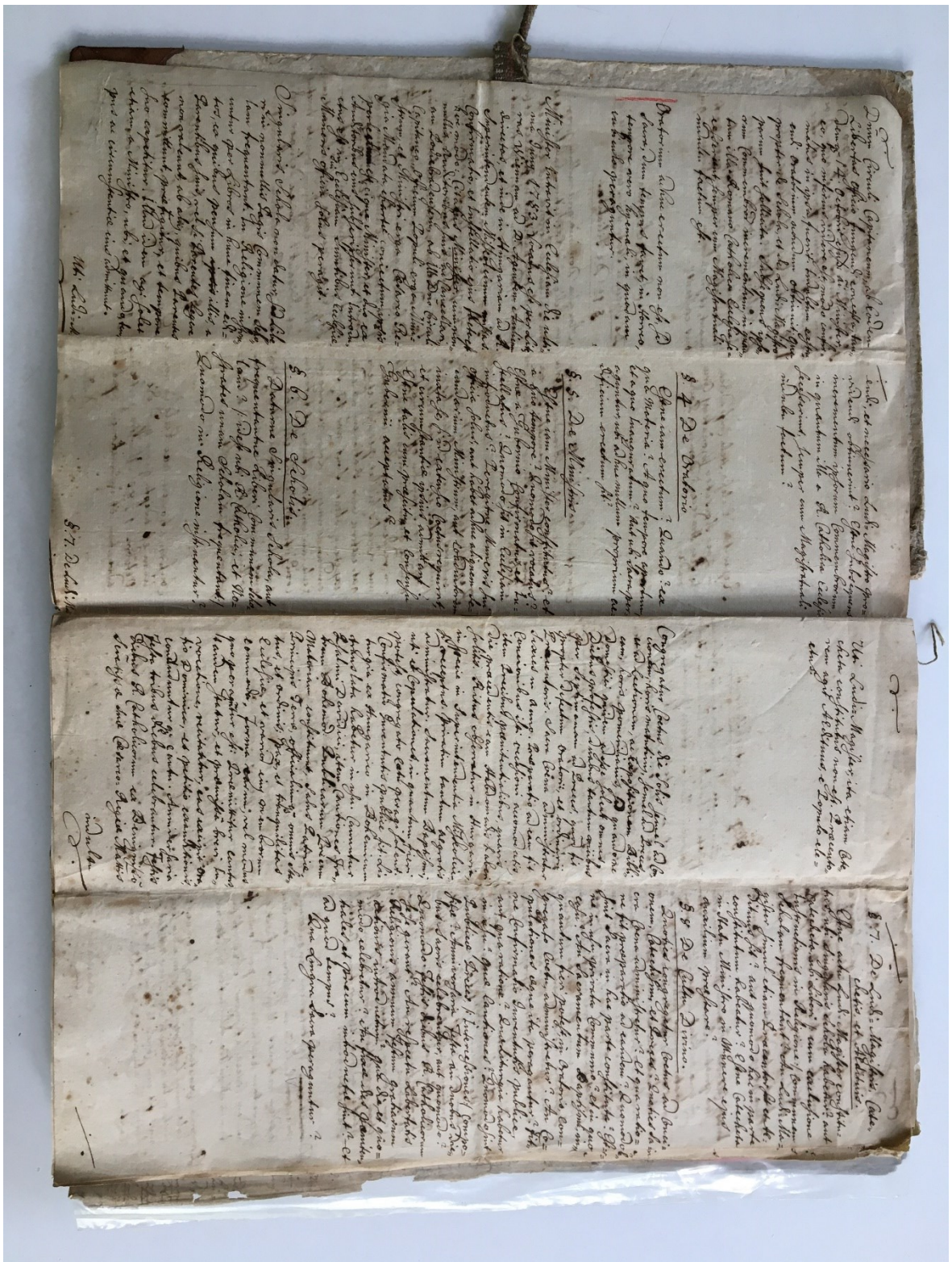

Jižní vchod do modlitebny s předsíní

Příloha č.2

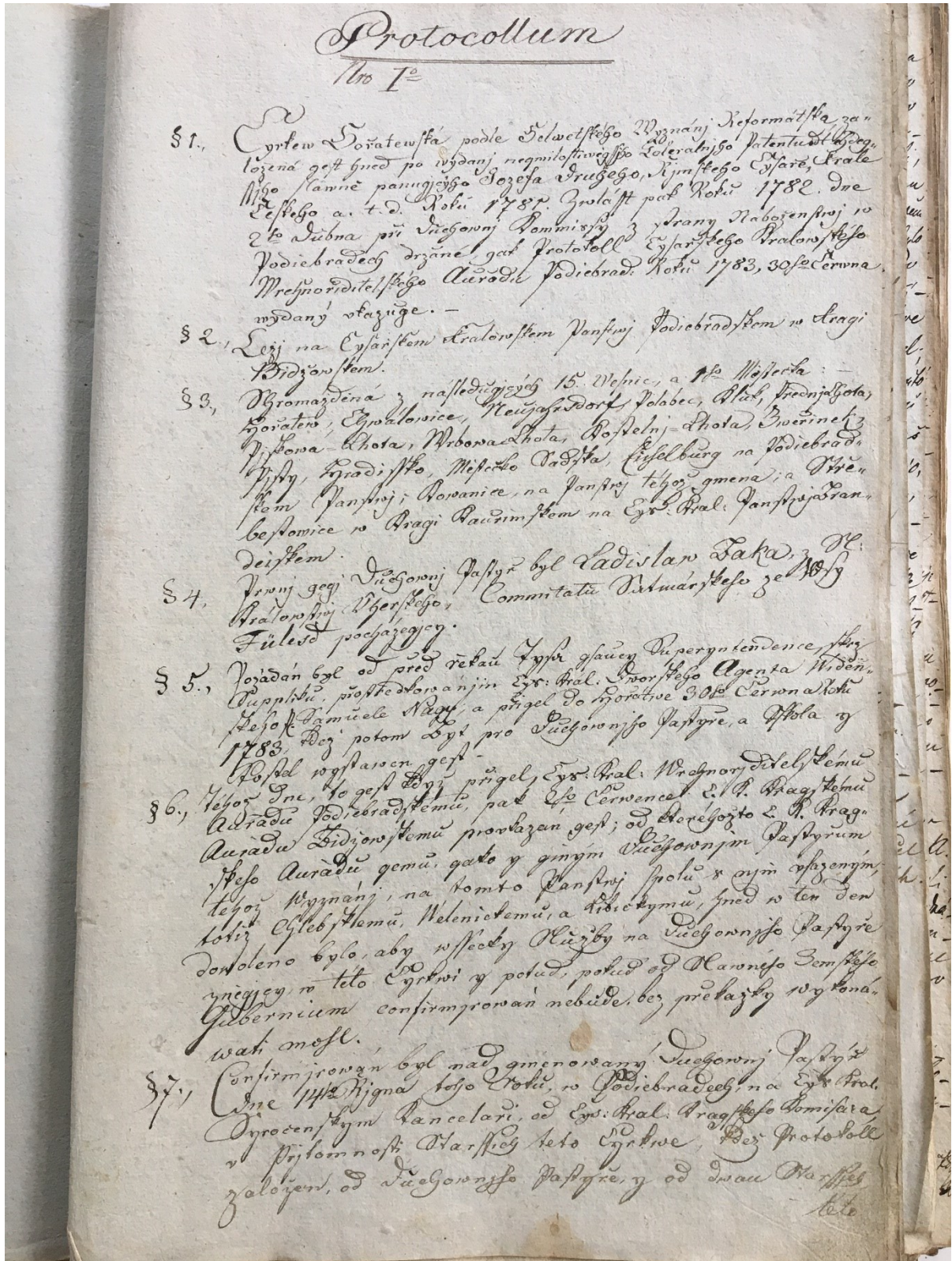

Boční vchod do modlitebny

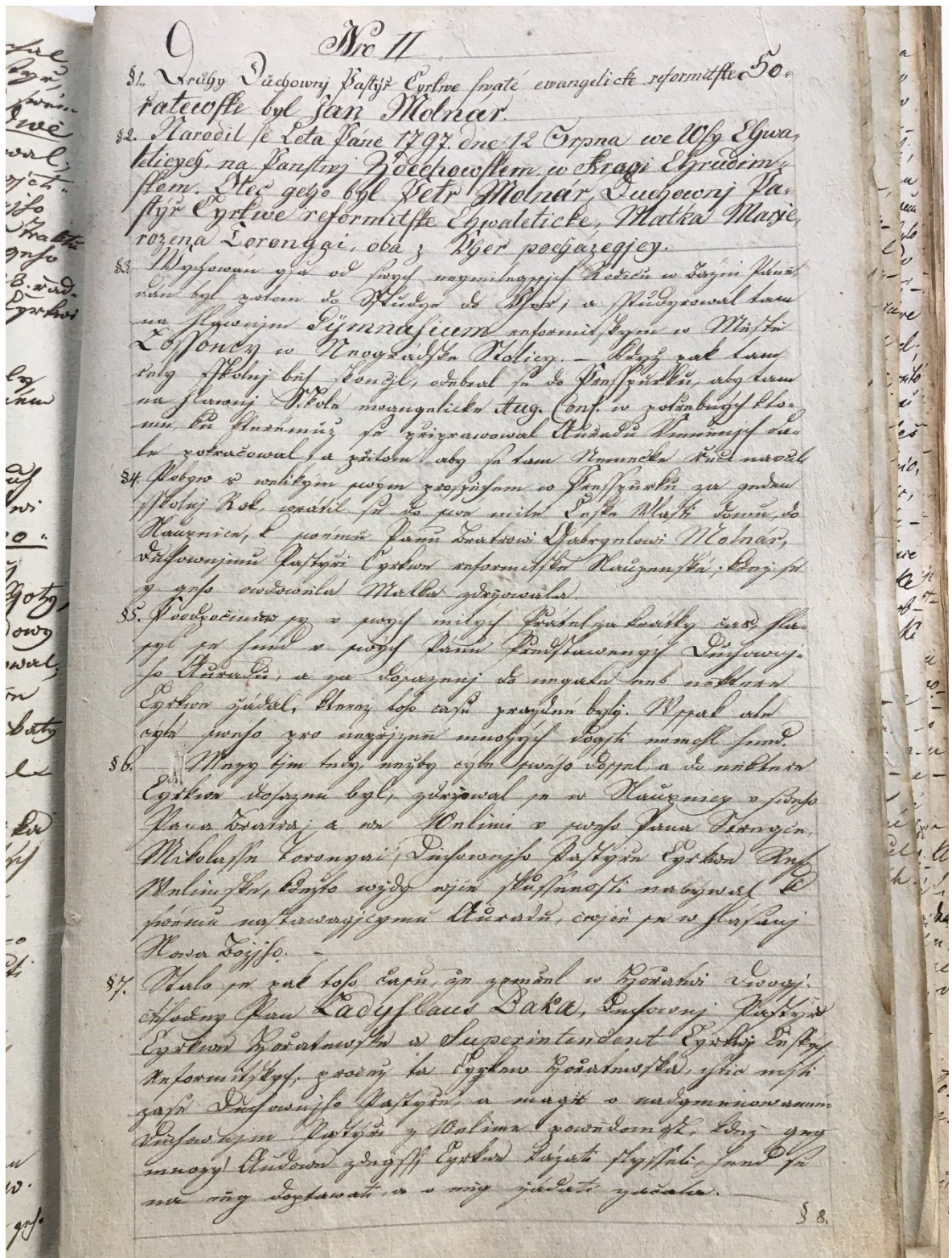
Ukázka z nejstarší kroniky sboru za působení Ladislava Baky

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika)

Ukázka ze zápisů Ladislava Baky

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika)

Ukázka ze zápisků Jan Molnára

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika)

III. Fikl Dulovní.

Jiřidav velitelého svého pana strážce, dříve para Seniona v ob-
 ce Poděbrads. k. v. a ev. faráře Bošinského p. Samuele a
 Tardy o svatosti jeho syna meho para Jiřidavice, ob-
 druel jim krátke odpovědi v celomosti, kterou dulovní opo-
 sem kladu:

Otec
 „Olejší svatosti málo svého syna Jindř. a Tardy, duch. správce v
 Hořáti, nepodám z o činu svatosti zprávu, mám v tom ohledu vřelá
 svůj úsudk - Dule-li vasaosti léb, napište v křiku paměti v křiku
 Bráterské:

Jindřich August a Tardy

z rodu šlechticů maďarských, potamék emigrantů po pravdu bovi
 maďarského, Majidě a Tardy, duch. správce v Libici a Seniona v obce
 Poděbradském az do r. 1837. z Kdešů a Pánu zemanů, manělský syn Sam.
 a Tardy duch. správce v Bošíně a Seniona v obce Poděbradském, a matky
 Tardy zrozené tatarské z Bošína - byl co kollekt jinoch po Bole, vlasta šla
 do jidra sídli Bráterského zboru po úmrtí veleči kadnělo para d. Mol.
 nára, za duch. spr. povolán. Povolal ale stovni se tomuto zvoleni pav.
 tvara z národni repičatel, jima on co kandidát vokolom a jiz ovdřio
 máj, v amoi mi stáke Duchovní, do bře či nil. Vřak ale dle nále
 „Děš“ předě byl ustanoven a potvrzen od rejst. c. k. vlády za Duchovní
 správce v Hořáti. Laska všeobecni pak utkve - ině děšich sa nufch
 repičatel, komunovala jeho předěle volni strasti. Mnohy zelel jeho bře
 smrt. Dikarem tole bylo jiz jeho pohřbu v velike množstvi lidu, jiz ka
 hodu doproveděni, ad náčnyk mářie čítáno na 4000 jakkoliv poim
 převelike množstvi napadela saitu reschidrou učinilo velmi veslu
 Nymburské katol. učitelstvo vyřadalo sobě, co neslychano, v chřamě Pá
 jiz pohřbam obradu sepěti tucilici křesťev. rebyle oka
 jestlody bylo přitam slud neromlo, az jeden z Nymburských et lodny
 pp. křesťev někděsi zemaněho spoludák za učitelstě Mladobor
 sjavskem, vřiel vedle skormonunilo ota z věřněleho za rakus
 křesťev byla sice dráha činosti tole mladistvého duchovního, a
 vřak památka jeho v věřnyh odri vřakve az čechi nezahya
 rebot, miloval Bole, vlast a vřakle - a bojoval pod podpore
 Parani se zbrani v rickou roku 1848. po svobodu vřakve
 sladi. Kvděli k hodu jeho přistoupis, rei:
 „Děš! pak vřak k slavně!“

„Psal Sam. a Tardy
 duchovní ota zvečaně
 telo.“

Psal jim ja Jm. a Tardy ev. farar Hořekský.
 dne 20/2 1867

Zápisek od otce zemřelého Jindřicha z Tardy

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořáti, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika)

Karel Gustav Heřman z Tardy
Čestný duchovní.

1850. Byl' povolán do Vídně, Ang. z Tardy, bohoslovec nadepanický, a jím; Samuel z Tardy, exy. Senior v Borsně, otec zemědělského a styje adepsaného, tamto do Slezska navštívil, dal mu o soubě Hořátevského duch. světo zvěs, jakožto i o nedostatku duchovních v Čechách. Heřman byl' postaven před Klauz v Praze před komisí v prosinci r. 1857. byl' odvolán, i krad jako za Bors' klas povraždil sboru styj. bohoslovců, tak i neváhal opustiti povolání kněze a jiti do Čech, zamítati křesťanských vyhládek v Slezsku a těs stali se chudým duchovním, "pastorem" v Čechách. Dne 17. února jsem se loučil r. 1858. s dosavadní vlastí, s svou, s bedlivými a bohoslovi i sestrami tradicovními a plácnými. Bol osudem také svěřal sodie mi. avšak ne- iare moll jsem jináče, toliko v Čechách jsem viděl male ke- iiaoski mi otevřeni, v Slezsku vřadce koliko sta- tých fant. 15/2 1858. jsem z Bors'na odosel jím 17/2 1858. r. na poštu jsem sednul vypravěca do města hyn Bors' a šichou vypravěcem Amerického a přes Klauz, Kabel- se předst do Mittelwalde se dostal; zde píšečnost najaso- ra sezech přes hranice kněžské, tedy švicštyj s ně- kem pokročil do Čomany sem se dostal kečer dne 19/2 1858. Suprem. p. Filips-am. Osudem mne se nečadal, tím mileji však mne přivítal; a když jsem šlystovny- jemu byl porjivil skáti se duchovním v Čechách, vřeli jak se nos- noski podporaveti sborali. Také k něto jsem se setkal s p. Doby ašem Karv, nyní duchovním v Bukovic. Dotčený pan- se píšečent tedy šar jia asi Borska z vysoké namerate, no- by Abai postavy jest u do porady své dobrovolceiny i lovek. co do ma- kateleke obratroski své ne přibí vyrikajiu, s vy'laoski těs- soocanitedlam. Vředek vředětaní jelo není obzvládním, vy- snamoči toliko dynabeka jelo saustava, klasa má sboro- velomovana. Nežakau narost tíř na um se ralejal. a Jarali: akoli se sobe mor a rážnost d'v'skojenzky světo jelo i osabae ráku na to klád, skoti před brá- obzvládní veli katelekeho světo vřada, křanyž aby

Zápisky Heřmana z Tardy

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika)

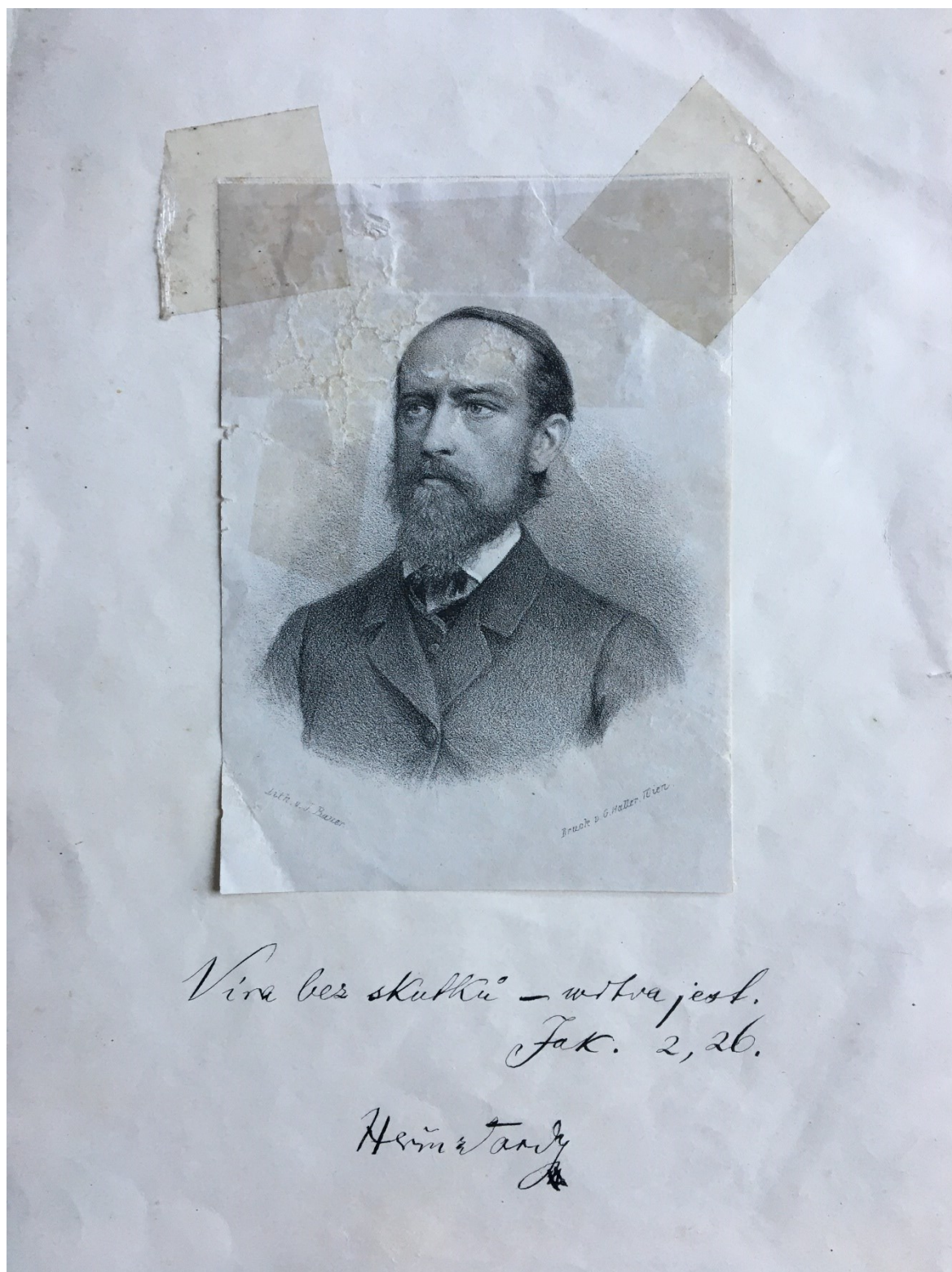
1858. Krevi dala boloslov. Mne před tím již vklep do ruské na
 duchov. spásce svito byla vyvolila. Dříve však ještě jsem do
 Koriakve převedl a se odbral, vykonal jsem ještě české do
 Slezské a vstihl se brzi naci dusa samota sprava o Joka-
 rani iaspelo ztroba nelo stajce Moje z toho v Melbudzeli,
 Krevi dala boloslov. 1858. na kalovaci paboste stivoni ve Pánu
 searal. Byl naci aicny, svi druidy, i piovay - byl byak naci
 mel rade vyponilo - stoda si manzelotvi jelo Juidi nelo
 tak polozni jako byh mto pordessia jri bostada vstve. Do
 pofoteu vykonav jediti bostada navobedu K Hoabarovsknu pro-
 bucnym dne 9. zari (17. den stvrtky) jsem krasni do Hoabrove
 se dostavit. a zid do 12. prosince (1858) Krasni v letku dostl.
 Toto pak dce krasni se dulevito vyvedla a spola se dulevito
 vvedla v ebor Koriakvsky jajem edopolitka stivony, dulevito
 vakani p. Krasni b. j. p. sen. Jan z Tard, z Brovna, p. sen. Kales
 ze Keli p. Jumb a p. Sealahay z Velnie, p. Sathes z Velnie,
 p. Jelen z Tivice, p. Javata z Aleb, p. Kaspar z Levis,
 p. Molad z Jygi, p. Flajer z Chvaleb. Meri nivoai-
 najos kaci melk jabitvi Krasni s mto porditi z Javice
 Krasneho byli jiviti dulevito naci searal dulevito K
 mti, meri naci byti na hospodynai, byli to: p. Jomola d-
 chadik v Krasnu a si Jomolska conceta z Javice, kaci
 Hoabarovski jiviti byli.

1858. Sta se tak nivoai dulevito české vstve v české vlasti Gle-
 vicle svote adedavaa vykonatelo jalgem se pracovat; porditi ka-
 jiste abych lidi vroslovat evangelium, ebor nivoai nivoai, pra-
 von poboznost vchuronal, slatky paboste vsm z vny vklad jiviti se
 vsm jiviti vchuronal, a vsm jiviti vchuronal, a vsm jiviti vchuronal,
 pak abych i z sm strany, sei byti nota, rasonalal K vvedeni ve vsm
 platnost, onolo svyshi rici Petrony z I. Kap. stat. ap., se takie vchur-
 K nivoai z rici sm Boleu zsviceny a K sm jest vchuronal aby vsm
 nivoai rici co nivoai sm; Boleu zsviceny vchuronal. Jiviti vsm vchuronal
 vchuronal nivoai dle vchuronal vchuronal, vchuronal vchuronal
 vchuronal nivoai vchuronal. Vchuronal vchuronal vchuronal vchuronal
 se vchuronal vchuronal vchuronal. Vchuronal vchuronal vchuronal
 za vchuronal, anglickych ze vchuronal G. Heckenasta v Pesti (jiviti do
 Janych ad anglické agentury v Berlíně).

1859-1860. v 1859-1860. Krevi dala boloslov. Mne před tím již vklep do ruské na
 duchov. spásce svito byla vyvolila. Dříve však ještě jsem do
 Koriakve převedl a se odbral, vykonal jsem ještě české do
 Slezské a vstihl se brzi naci dusa samota sprava o Joka-
 rani iaspelo ztroba nelo stajce Moje z toho v Melbudzeli,
 Krevi dala boloslov. 1858. na kalovaci paboste stivoni ve Pánu
 searal. Byl naci aicny, svi druidy, i piovay - byl byak naci
 mel rade vyponilo - stoda si manzelotvi jelo Juidi nelo
 tak polozni jako byh mto pordessia jri bostada vstve. Do
 pofoteu vykonav jediti bostada navobedu K Hoabarovsknu pro-
 bucnym dne 9. zari (17. den stvrtky) jsem krasni do Hoabrove
 se dostavit. a zid do 12. prosince (1858) Krasni v letku dostl.
 Toto pak dce krasni se dulevito vyvedla a spola se dulevito
 vvedla v ebor Koriakvsky jajem edopolitka stivony, dulevito
 vakani p. Krasni b. j. p. sen. Jan z Tard, z Brovna, p. sen. Kales
 ze Keli p. Jumb a p. Sealahay z Velnie, p. Sathes z Velnie,
 p. Jelen z Tivice, p. Javata z Aleb, p. Kaspar z Levis,
 p. Molad z Jygi, p. Flajer z Chvaleb. Meri nivoai-
 najos kaci melk jabitvi Krasni s mto porditi z Javice
 Krasneho byli jiviti dulevito naci searal dulevito K
 mti, meri naci byti na hospodynai, byli to: p. Jomola d-
 chadik v Krasnu a si Jomolska conceta z Javice, kaci
 Hoabarovski jiviti byli.

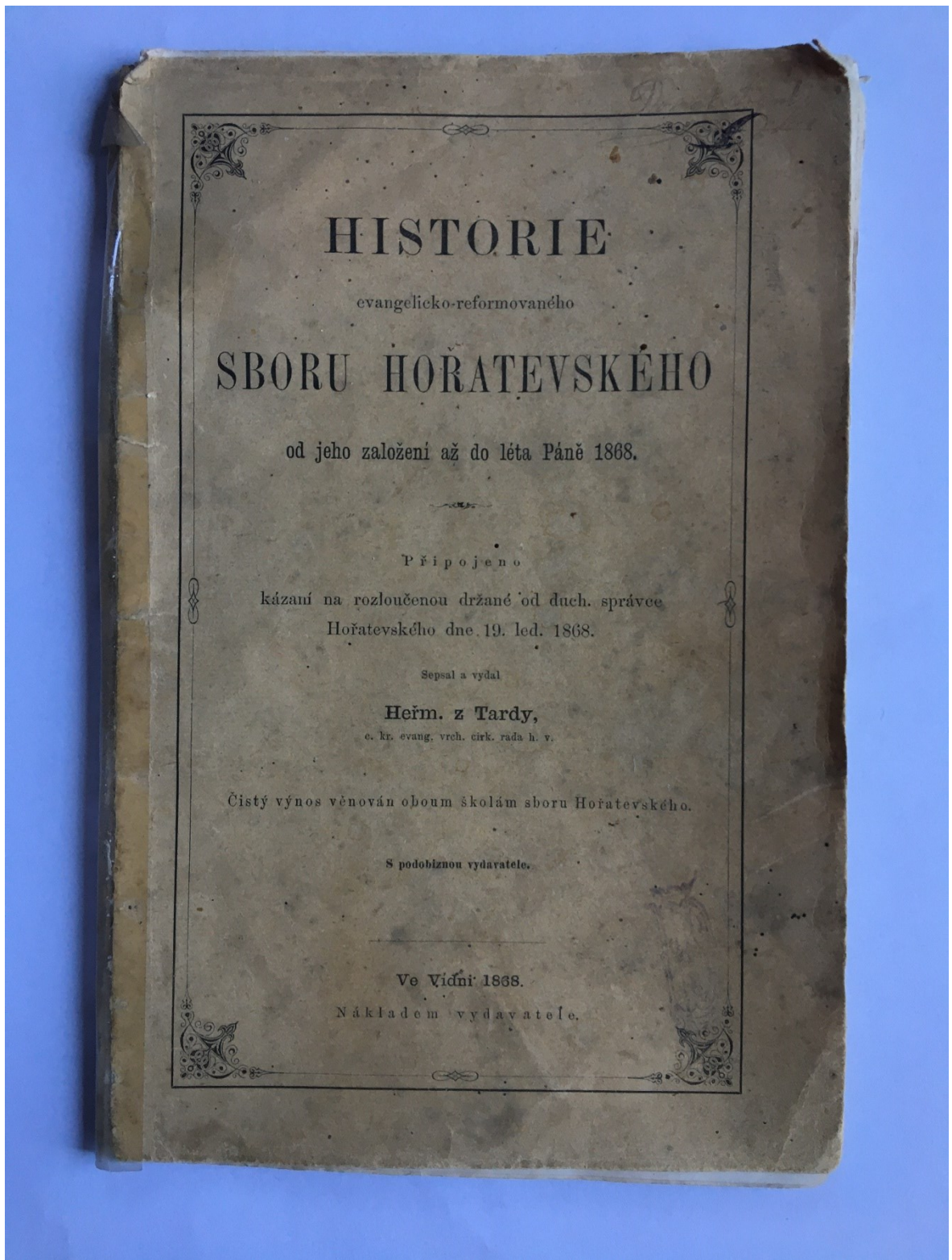
Zápisky Heřmana z Tardy

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátví, Protocollum (=nejstarší sbor. kronika)

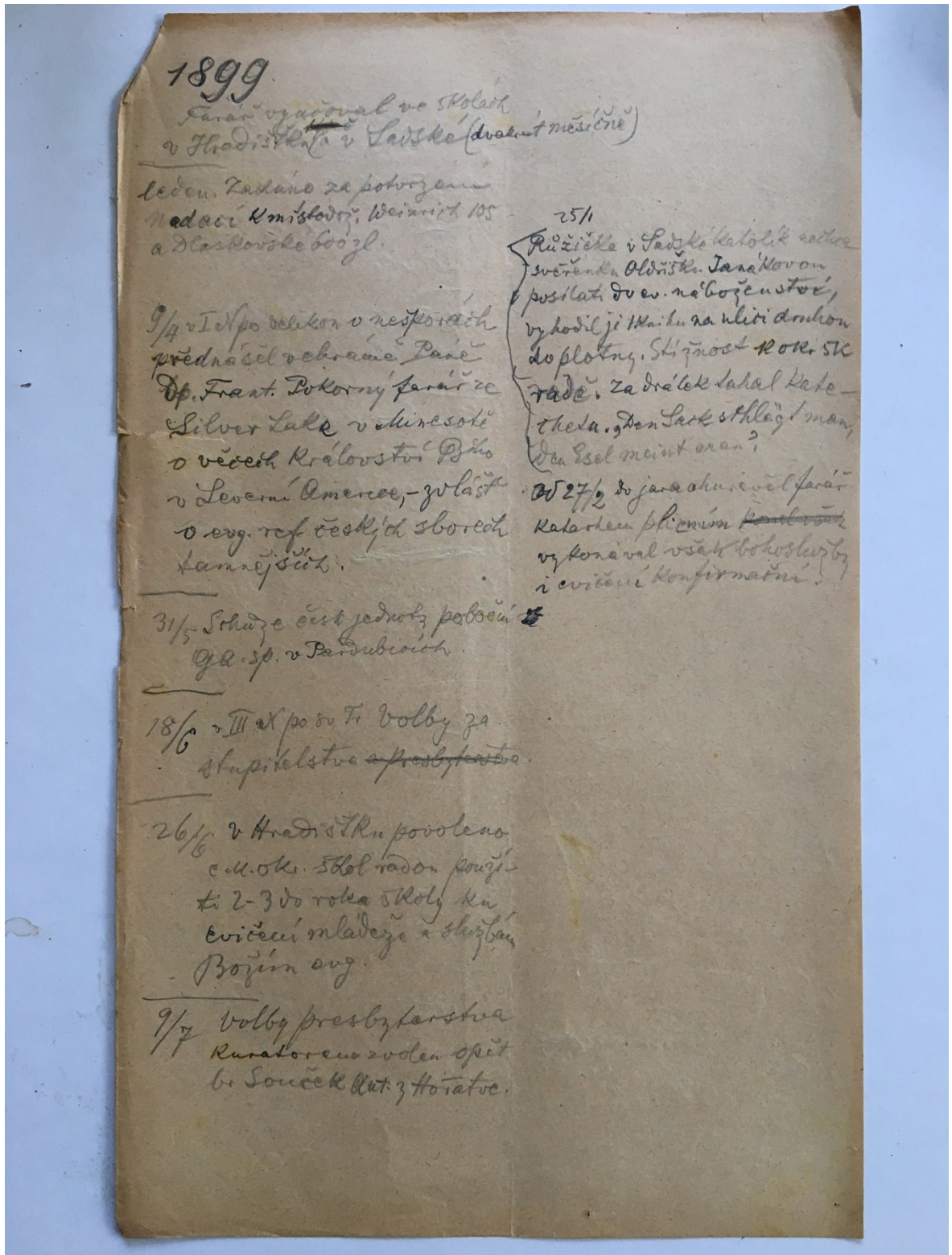

Podobizna Heřmana z Tardy s podpisem

Zdroj: Heřman z Tardy. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Viděň, 1868

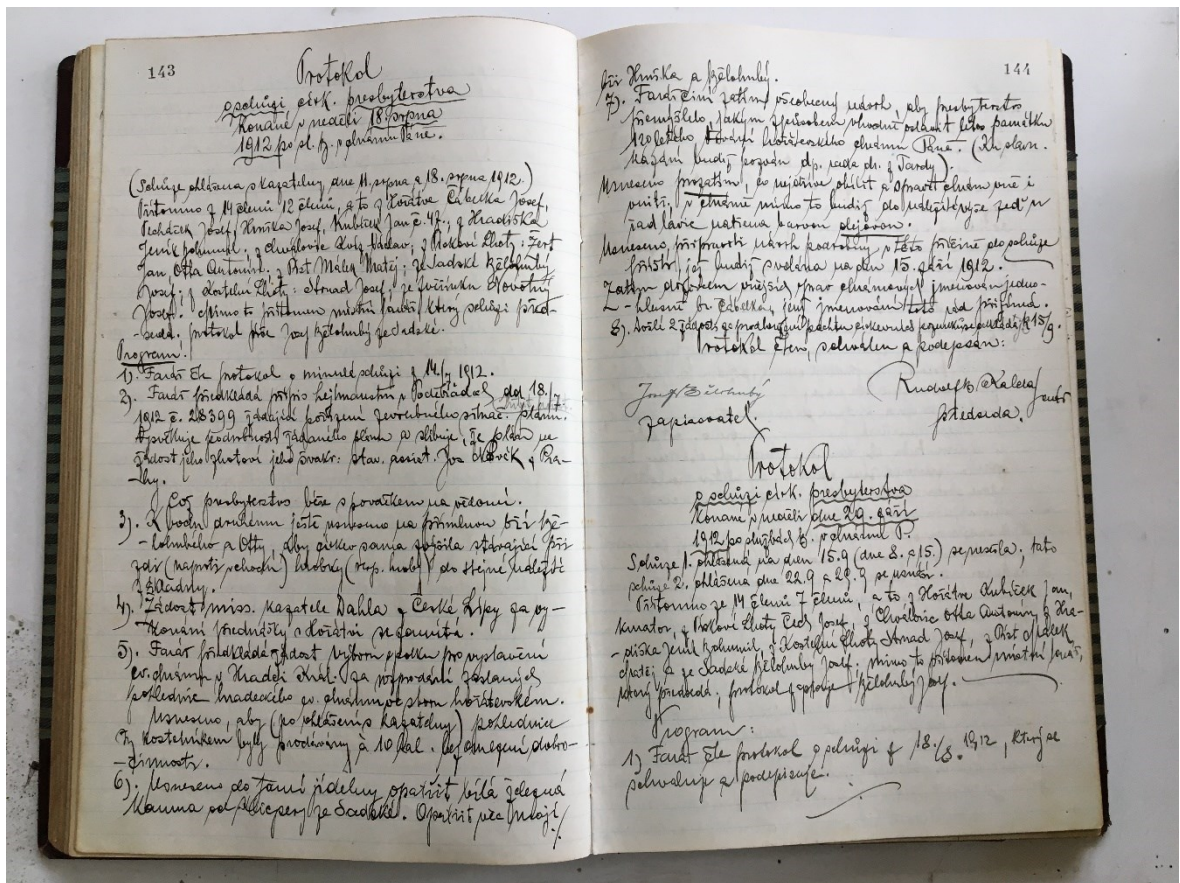

Heřman z Tardy. Historie evangelicko-reformovaného sboru hořátevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Vídň, 1868

Ukázka zápisků Františka Kociána

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátvi, Náčtrtek kroniky hořátevského sboru od
 faráře Fr. Kociána

Ukázka ze zápisů staršovstva

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátku, Kniha protokolů staršovstva 1907-1920

Příloha č. 13

Litvní farář upraveno na 12.000 Kč ročně.
 Rozpočet schválen jednomyselně?
 Ochránil se litvní jednotomyselně ustanoveno, aby byl dárčivost
 křesťanství a poplatky za místa, se zvýšily takto: 40 Kč za hřeb. a
 64 Kč za dvojitou pohřební m.
 Ustanoveno, aby užívání byly dány /prořádku.
 Ustanoveno a schváleno, aby rodová kučery ve fari byl přidělen a
 roční úmorný aby byl po roční dtilen.

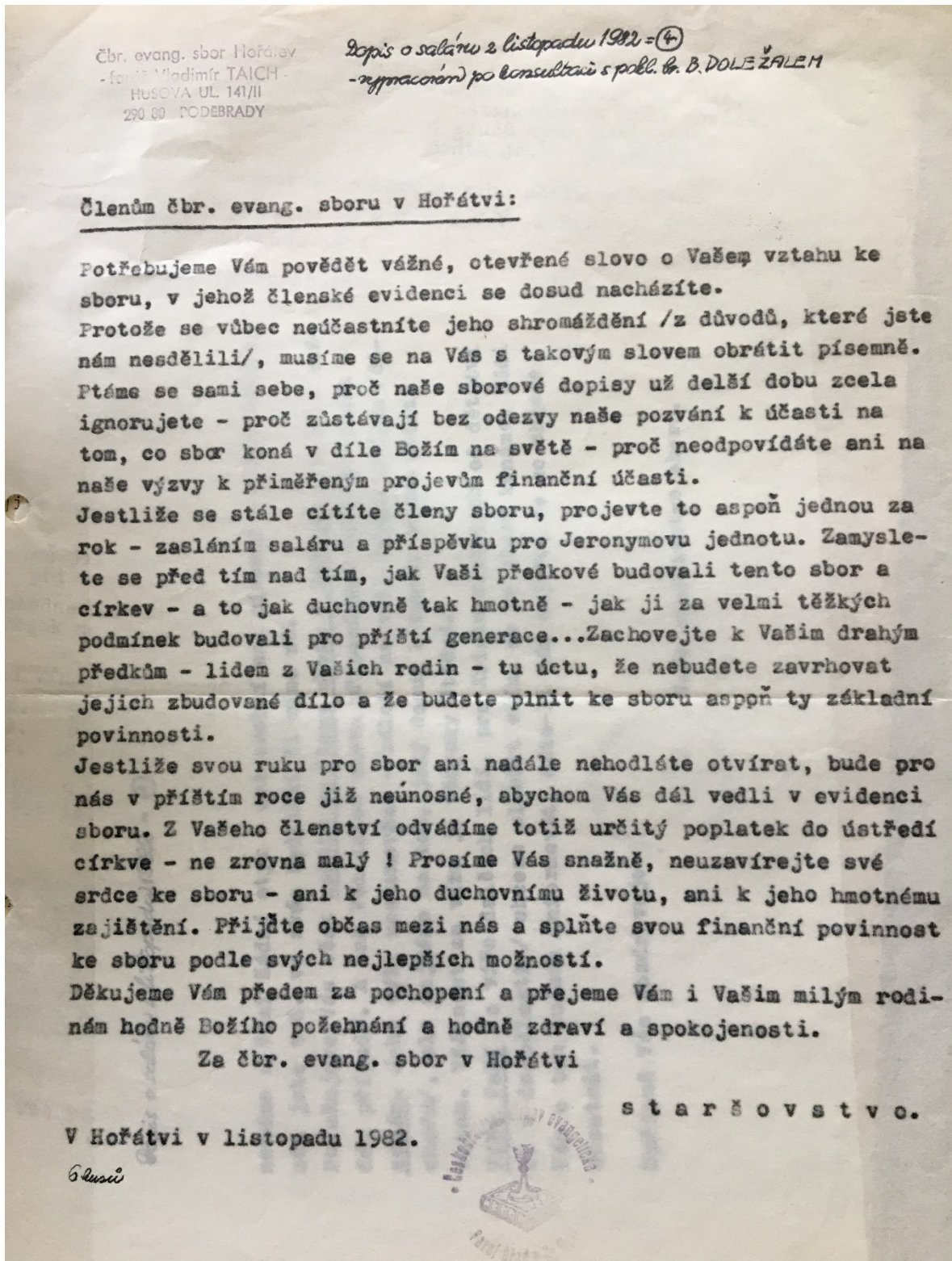
Protokol člen, schválen a posoupení
 Jan Korchán Ján Čuhaj
 písař Václav Uhlánek

Protokol
 o schůzi církevního zastupitelstva, která se konala dne
 22. února 1921. Ochránil se 6. února a 13. února na 13. února
 konání se uveřila, ochránil na 27. února dne 20 a 27. února s přepo
 munitou a se hřeb. pohřbí za každého poř. přitomní.
 Přítomní byli z Litvnic: Kulděle Jan č. 47. Jisko dárčivost,
 Ochránil po. jako místopředseda, Kulděle Jan č. 47, Kulděle po. č. 2
 Kulděle Kulděle, Kulděle Kulděle, Kulděle Kulděle, Kulděle Kulděle.
 Kulděle po. č. 2 Kulděle Kulděle; z ochránil: Kulděle po.;
 Kulděle Kulděle: Kulděle po., Kulděle Kulděle, Kulděle Kulděle,
 z Kulděle Kulděle: Kulděle Kulděle, Kulděle Kulděle; z Kulděle Kulděle Kulděle.
 Kulděle Kulděle; z Kulděle Kulděle po., Kulděle Kulděle.
 Schůze zahájena modlitbou recitací místní fari.
 Jednání:
 Čtení protokolů ze schůze minulé. Protokol jednotomyselní jednání
 členů zastupitelstva z pohřbí z církevní něti za 1920. něti za 1920 schvá
 leny jednotomyselně.
 Schůze navrhnout předsedání na rozpočet pro rok 1921. (Kdy předsedá)

schůze přelgt. dd. 46.). Rozpočet jednotomyselně schválen a současně
 ustanoveno jednotomyselně, aby se zřídil garáž. 1921. doplněná částí a byl da
 mněnoš. placen předem.
 Důlhuje: ustanoveno jednotomyselně, aby se k tomu, jaké důlhuje, byl upome
 nuti.
 Litvní: schváleno ustanoveno předsedání (dd. 1/1. 1921), aby fari byl up
 placen ustanoveno dar za r. 1920 v úmornu 2000 Kč (staříše korun).
 Jednotomyselně ustanoveno, aby na r. 1921 bylo vpláceno, litvní fari roční
 přímě splatcích v úmornu 1500 Kč (com hřeb. kč), na obř. hřeb. kč
 80 Kč (com, at kč), na hřeb. kč 200 Kč (dne at kč) a jako
 dar za vyučování a školení a za cesty do škol 2000 Kč (staříše kč)
 celkem 12.000 Kč (dne at kč) - měsíčně výdy 1000 Kč.
 Křesťanské poplatky: Poplatky za místa na křesťanské schůzi, dle ročního
 předsedání: 40 Kč za hřeb. a 64 Kč za dvojitou m. - jednotomyse
 lně ustanoveno, aby byly upraveny, ustanoveno.
 Křesťanské: ustanoveno, aby členům byl z věcí dtilen a rohod a s fari
 ze dvora přidělen.
 Částečně: A. Kulděle. Křesťanské přelgt., povinnosti mařhůzje nad obř. kř.
 fundáci na vit. najemní, aby se p. p. A. Kulděle dobrod.
 J. J. ustanoveno povinnosti schůze, z, nř. část se ustanovila J. J. a
 J. J. část se povinnosti, která se ustanovila k křesťanské schůzi, j. j.
 Přednáška: Převzeta panlas, aby byl povolán církevní do biskopi nř.
 do křesťanské křesť., joni by ověřil negativně, ustanoveno a
 ustanoveno ustanoveno.
 Navštívka: Bylo ustanoveno přání a jednotomyselně přijato, aby náro
 byly upraveny k křesťanské navštívce křesťanské a aby přání to bylo ochránilo sta
 ří s křesťanské.
 Křesťanské: Převzeta jednotomyselně panlas, aby se ustanoveno ustanoveno
 přelgt. by se přelgt. to, bylo se negativně ustanoveno ustanoveno.
 Protokol člen, schválen a posoupení
 Jan Korchán J. Kulděle
 písař Kulděle

Ukázka ze zápisků staršovstva

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátku, Protokoly staršovstva 1920-1926

Dopisní výzva k větší participaci na sborovém životě, Taich 1982

Zdroj: ČCE Nymburk, Archiv sboru v Hořátkvi

Bývalá fara sboru, postavena roku 1910